

GÜZ RÜZGÂRLARI

GÖCEK-RODOS-GÖCEK SEYİR NOTLARI

FERRUH NİYAZİ AYOĞLU

GÜZ RÜZGÂRLARI

GÖCEK-RODOS-GÖCEK SEYİR NOTLARI

FERRUH NİYAZİ AYOĞLU

Zonguldak-2024

Yayıncı: Ferruh Niyazi Ayoğlu

ISBN: 978-625-00-8115-0

Kapak Fotoğrafı: Metin Akman

*Denize sevdalananlara,
denize açılıp yoldaş olanlara...*

SUNUŞ

Seyre çıkmanın heyecanı günler, haftalar öncesinden başlar. Seyir hazırlıklarının en önemli bileşeni seyir bölgesine yönelik haritaların incelenmesi, harita bilgilerinin beklenen hava koşulları ile birlikte değerlendirilmesi ve rota planlaması yapılmasıdır. MÖ 535-475 yılları arasında yaşayan, İyonya'nın son ve en büyük filozofu olarak anılan Efesli Heracleitos "değişmeyen tek şey değişimdir" ve "aynı ırmakta iki kez yıkanılmaz" demişti. Şimdi, Heracleitos'tan 2500 yıl kadar sonra biliyoruz ki, izlenecek rota, daha önce siz ya da diğerleri tarafından kerelerce geçilmiş olsa da "her seyir yenidir". Seyir hazırlıklarının diğer önemli bileşeni, hazırlık aşamasının en keyifli, bir o kadar da gerekli işlerinden biridir; benzer seyirleri yapmış olanların aktardıklarını incelemek. Kılavuz kitaplar, basılı ya da elektronik ortamda aktarılan seyir ve gezi notları, anılar planlanan rotaya dair teknik bilgilerin yanı sıra deneyim paylaşımları ile olasılıklara yönelik de bilgiler sunar. Bu arada hava durumu raporları yeniden ve yeniden incelenir, neredeyse her zaman bir şeyin eksik kalması riskini taşıyan malzeme listeleri yapılır. Aslına bakarsanız, daha "vira bismillah" demeden önce, çoktan başlamıştır seyir. Yeri gelmişken bir noktayı daha anımsamakta yarar var. Hazırlık aşamasının insanı sarmalayan olanca heyecanına karşın, bilenler bilir ki, yapılan planlar da kurulan düşler de değişkendir, kesinlik içermez; son sözü deniz söyleyecektir.

Bu çalışma 22-27 Kasım 2023 tarihlerinde Metin Akman, Temel Kırıl, Ahmet Öner Kurt ve Nazım Ercüment Beyhun ile birlikte, Metin Akman'a ait Breeze teknesi ile gerçekleştirdiğimiz yelken yolculuğumuza dair izlenimleri, deneyimleri ve anıları aktarmayı hedefliyor. "Karadeniz'de 480 Mil" ve "Üç Adam Üç Deniz'de olduğu gibi, bu çalışma da ticari bir beklentiye sahip olmadan, çoğaltılmasında, paylaşılmasında herhangi bir sınırlama olmadan, elektronik ortamda ve açık erişime uygun olarak kurgulandı; alıntı yapılması halinde kaynak olarak gösterilmesi ise sevindirici olacaktır.

Hazır yeri gelmişken ve henüz zaman varken, çalışmaya dair birkaç notu da paylaşmakta yarar var. Çalışmada paylaşılan koordinat verileri iki gruptan oluşuyor. Tablolarda yer alan ve seyre dair paylaşılan koordinatlar belirtilen zamanda teknenin navigasyon cihazından okunan değerler. Kılavuz olabileceği düşüncesiyle coğrafi yapılarla yönelik paylaşılan koordinatlar ise Navionics uygulaması kullanılarak saptanan "takribi" değerler. Fenerler ve benzerleri için paylaşılan koordinat verileri ve bilgiler ise Seyir,

Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan Fenerler ve Sis İşaretleri kitabından.

Denizde zaman daha yavaş akıyormuş gibi gelir bazen. Tabii ki bu olası değil; zamanın akış hızı değişmez bulunduğu noktada; bilimsel olarak olası değil bu. Aslında bu durumsamanın nedeni algıda yaşanan değişimdir. Denizin işgali işte, kaplarken sizi tümüyle, zamanınızı alan bazı şeyleri de siler deniz; size kalır zaman. İşte bu yüzdendir ki, koyu sohbetler seyrin en güzel ve değişmez bileşenlerindendir. Deyim yerindeyse, bitmez, sonu gelmez sohbetlerin. Seyre çıkmanın belki de en güzel yönlerinden biri, öyle sanal dünyada değil, gerçek dünyada, karşı karşıya, yüz yüze sözcüklerle, sınırsız konuşmaktır sevdiklerinizle. Konular değişkendir seyirde; anılar, deneyimler, bilgiler, güncel olaylar, uzayıp gider konu listesi; bitmez. Konuşulmuyorsa şayet, iki olasılık vardır düşünülecek. Biri, sessizce baş başa kalma isteğidir insanın kendiyle ki böyle bir etkisi vardır denizin. Diğeri daha kötüdür; yanlış adamla açılmak denize. Çalışmada yer verilen mitolojik öyküler seyrin boyunca konuştuğumuz, genellikle seyrin coğrafyasına ilişkin öyküler. Mitolojik öyküler aynı veya benzer olayı aktarmakla birlikte, farklı kaynaklarda farklı kurgularla, farklı biçimlerde aktarımları olabilir. Dolayısıyla, burada aktarılan öykülerin de farklı biçimleri olabileceği bilinmeli; zaman zaman “rivayet odur ki” diye başlanmasının nedeni de bu.

Çalışmada kimi zaman bir kitaptan alıntılar yer alıyor; neden, niye diye sorulabilir. Her seyrin bir kitabı olmalı belki de; yol arkadaşı bir kitap. Bir kitabı okumak, düşlemek ve düşünmek için engin mavinin yalın çıplaklığından gayri böylesine güzel çok az yer vardır. Sevgili dostum Öner, tekneye ulaştığımız ilk gün, okuduğu, okurken büyük keyif aldığı ve benim de aynı şeyleri duyumsayacağımı düşündüğü bir kitap armağan etti: Stefan Zweig’in Macellan’ı. Üstelik o da benim de sıkça yaptığım gibi bazen bir sözcüğün, bazen bir cümlemin altını çizmiş, boşluklara notlar düşmüş kimi yerlerde. Okurken gördüm ki, bana çizecek az yer bırakmış. “Dostum” demenin tatlı bir rastlantı olmadığına dair, dostluğun nedenlerine dair önemli bir ipucu işte.

Bir kez daha maviliklerle buluşturan, her seferinde olduğu gibi bu kez de öğreten, zenginleştiren yelken eğitmenim, seyrin yoldaşım ve dostum Metin Akman’a, dostluğumuzu deniz sevdasıyla birleştiren Temel Kırıl, Ahmet Öner Kurt ve Nazım Ercüment Beyhun’a teşekkür ediyorum. Bir teşekkürüm de aktarımları ve paylaşımları için daha önce yazanlara. Ve tabii ki bir teşekkürüm de o beyaz kanatlı kuşa, Breeze’e. Teşekkürlerimin en büyüğü ise engin maviye; seyre izin veren, yaşamı ve dostluklarımızı anlamlandırmamızı sağlayan denize.

Bir kez daha, aktarılanların okuyanlara keyif vermesi ve engin maviye yelken açacaklara yararlı olması dileğiyle...

Ferruh N. Ayoğlu, Aralık-2023

“Yazarken senindir sözcükler,
bittiğinde yazmak, herkesin olur.”

-F.N. Ayoğlu-

BAŞLARKEN:

DENİZ SEVDASI, SEYİR ve GİTMEK ÜZERİNE...

I...

Denizi sevmek, denize sevdalanmak ne tekne sahibi olmayı gerektirir, ne de engin mavinin koynunda seyirler aslında... Denize sevdalanmak, bir büyük dönüşüm, bir büyük sıçramadır hayat yolculuğunda. Kara hayatının öğrettiği kurallardan arınmak, “öylesine” bir yolculuktan öte anlamlar barındırır. Coğrafi sınırları -ki onlar bizim icadımızdır, başlangıçta yoktular- silip zihninden, bütün deniz sevdalılarının yurttaşı olduğu bir sınırsız ülkenin, denizin yurttaşı olmaktır mesele. İnancı, dili, etnik kökeni ve keşfettiğin, uydurduğun ne varsa, tüm sınıflandırmaları bırakıp gerinde, o mavi ülkenin yurttaşı olmaktır sözünü ettiğimiz. Ortaklaşmayı, duyarlı olmayı, hoşgörüyü gerektirir. Ufuk çizgisinde sonlanan düşlemeleri aşmak, ufuk çizgisinin ötesini düşlemektir denize sevdalanmak. Karinadan akıp giden her damla, geçtiğin ve haritana işlediğin her koordinat, bir başkasının ufuk çizgisidir aslında. Sadece diğerlerinin değil, kendi ufuk çizgini de aşmaktır denize sevdalanmak.

Farklıdır... Denizin sevdası ona sahip olman değildir mesela. Tam aksine, onun sana sahip olması, onun seni işgal etmesidir denize sevdalanmak. Dahası da var. Sevdasına düştüğün şey, ister deniz de adına, ister engin mavi, adını ne koyarsan koy yani, bir yalın çıplaklıktır gerçekte. Ve yalın bir çıplaklığa sevdalanmak, yalın bir çıplaklığa ulaşmayı gerektirir. İşte bu yüzdendir ki, kara hayatının öğrettiği sevmelere benzemez. Bir kez düştü mü bu sevda yüreğine, sevdiklerine duyumsadığın tüm sevmelerin değişir baştan aşağı. Tüm sevmelerinde, yalın bir çıplaklıkla

o yalın çıplaklığı seversin bundan gayri. Hal böyle olunca, zordur denize sevdalanmak; dönüştürür.

Nerede başlar denize sevdalanmak? Nasıl başlar? Neden başlar? Öyle açık, tek bir yanıtı yok bu soruların. Bir günbatımında otururken sahildeki bankta... Hafiften koşarken sağlıklı olmak için gözünün önünden geçen nazlı bir yelkenli... Ağır ağır yoluna düşmüş koca bir yük gemisi... O küçük kayığında, teknenin burnuna konmuş martıya ekmeğinden bir parça atan balıkçı... Çocukken dinlediğin bir masal... Bir kitapta okuduğun iki satır... Ya da oltandan çıkartıp gerisin geriye denize bıraktığın bir balık... Herkesin sevdası kendi yaşam öyküsünde saklıdır. Ve işte tam da bu yüzden, sadece ve sadece sana aittir o başlangıç noktası. Büyük, küçük, güçlü, zayıf; bizim uydurduğumuz nitelermeler. Birimi yoktur denize sevdanın; sadece kendisidir, kendisi kadardır yani.

Almak değil vermek deniz sevdası, yapmak değil yapmamaktır kimi zaman. Dedim ya farklıdır karanın sevmelerinden. Bir şey alarak veya bir şey yaparak gösteremezsin sevgini sevdiğine. Aksine, bir şeyi almayarak, bir şeyi yapmayarak kanıtlarsın sevdanı. Sabundu, şampuandı kullanmayarak teknenin kışındaki duşta mesela. Sintineni boşaltmayarak ya da içtiğin sigaranın izmaritini atmayarak gösterirsin sevdanı. Onun da dahası var. Tüm bunları sevgini göstermek için değil, sevdiğin için yaparsın.

Gariptir mesela... Neye inanırsan inan şimdi ya da inanma hiçbir şeye, kulağında kalmış bir mit çağırır seni; binlerce yıl öncesinin uydurma tanrısından medet umar, teknede doldurulan ilk kadehten bir yudumu denize döküp ona sunarın. Teknede Poseidon'a söylenmek pek de hoş karşılanmaz.

Şaşırsın mesela... Onun öyküsüne daldıkça, öğrendikçe, duydukça, şaşırsın. Nasıl mı? Hitit Kralı I. Şuppiluliuma zamanı. Takvimler MÖ 1350-1322 arasında bir yerlerde. Düşleyelim; mektup yazmanın ve göndermenin zor olduğu zamanlar. Alasiya¹ Kralı daralmış, çare arıyor. Mısır Firavunu Akheneten'e Akad dilinde bir mektup yazıyor. Akheneten, bunca çok tanrı olmasını akla yatkın bulmayan, olsa olsa bir tanedir, o da güneştir diye düşünen adam; meşhur Tutankhamun'un babası ve meşhur Nefertiti'nin kocası. Alasiya dediğimiz, bugün Kıbrıs. Kral'ın derdi, Lukka insanların ülkesindeki köylere saldırması; belli ki dertli, yardım diliyor. Kral şöyle başlıyor satırlarına: *"Benim kardeşim neden bana bir şey söylemiyor? Kardeşim olanları bilmiyor mu? Endişe duyuyorum ve bir şey yapamıyorum. Gerçekten, Lukki adamları her yıl benim ülkemdeki köylere saldırıyor."* Mektubun geri kalanından anlıyoruz ki, dertli olan sadece Kıbrıs'ın kralı da değil. Geri kalanı şöyle devam ediyor mektubun: *"Benim kardeşim diyor ki, senin adamların da onlarla birlikte. Ben, benim adamlarımın onlarla birlikte olup olmadığını bilmiyorum. Eğer benim ülkemden insanlar onlarla birlikte ise, onları bana gönder. Gerekeni yapayım."* Görünen o ki, Anadolu'nun güneybatısındaki bugünün Teke

¹ Bazı kaynaklarda Alayşiya olarak geçiyor.

Yarımadası'nda, Likya topraklarında yaşayan bu Lukkalılar sıkı denizciler, denizlere dayanıklı tekneleri var, aşır denizleri Kıbrıs ve Mısır sahillerinde tatsızlık veriyorlar.

Devam edelim düşlemeye... O gün denize açılan yirmi Likyalıyı düşün. Sakin bir dinginlikle kontrol ediyorlar her şeyi. Karşılarında, boylu boyunca uzanan maviye, Akdeniz'e bakıyor dümenci. Dümenci ve diğerlerinin gözlerinde bilinmeyene atılan adımın ağırlığı duruyor. Sonra, usul usul açılıyorlar maviye. Karada, kumsalın üzerinde onlara el sallayan kadınlar ve çocuklar. Kadınlardan biri "ne kadar da güzeldi" diye mırıldanıyor gidenlerin ardından, "daha yeni başlamıştık oysa sevmeye". Ne kadar sürecek hasret, gidenler dönecek mi geriye, belirsiz. Yaklaşık 3300 yıl öncesi... Tatlı tatlı okşuyor Akdeniz kadının ayakları altında ezilen kumsalı. Çocuklar, gidenler iyiden iyiye görülmez olunca ufuk çizgisinin altında, biri hariç oyuna dalıyorlar hemen. O biri, oturuyor kumların üzerine; nedenlerini anlayamadan henüz götürülmemenin, buruk buruk mırıldanıyor, "bir dahakine beni de götür baba". Likya'nın en doğusu olarak tariflenen Phaselis'ten çıksalar yola Kıbrıs'ın en yakın yeri 120 mil çeker; Phaselis'ten Mısır, nereden baksan 300 mil. Ne navigasyon cihazı, ne radar. Pusula piyasada yok daha.

**Gerçekdışı olduğu izlenimini uyandıran bir
gerçekten daha iyi bir şey olamaz.**

-S. Zweig, Macellan-

Madalyonun öbür yüzü dersen... Denize sevdalanmak tamam da "o da beni sever mi?" diye sorma sakın. Dedim ya, farklıdır kara kurallarından, unut onları. Deniz de sever insanı; yalın çıplaklığıyla; bakmadan senin onu sevip sevmediğine. Nereden mi biliyorum? Al işte başka

nedenler şaşırmak için. Okyanusun en derin yeri Mariana Çukuru; derinliğine 10 bin 994 metre deniyor. Plastik atık bulundu Mariana'da. Şaşırdık ama yaşadığımız her bir dakikada o mavi dünyaya bir kamyon dolusu plastik atmaya devam ediyoruz; dakikada bir kamyon. Uluslararası Köpek Balığı Saldırı Merkezi'ne göre 2021 yılında köpek balıkları insanlara 73 kez saldırmış ve 11 kişi ölmüş. Bizim her bir saatte öldürdüğümüz köpek balığı sayısı 11 bin ile 30 bin arasında. Deniz ne yapıyor? Fitoplanktonlarıyla soluduğumuz oksijenin %75'ini üretiyor. Dünya genelindeki karbondioksitin %93'ünü bitkileri, yosunları ve yok etmeye çalıştığımız mercanlarıyla tutuyor. Son bir şey daha onun sevgisine dair. Balıkların yüzerken yaptığı hareketler var ya, suda bir karışma etkisi yaratıyor. Hem de rüzgâr, dalgalar ve gelgitler kadar. Bu hareket okyanusun atmosferden ısı çekmesine yol açıyor. Yani demem o ki, biz ısıtıyoruz küreyi düşünmeden duraksamadan, o soğutmaya çalışıyor bıkmadan duraksamadan. Var mı dahası karşılıksız sevmenin? Seviyor ama kızdığı da oluyor. Bazen "yeter" diyor, "yaptığınız yeter", sahilleri doldurup yaptığımız yolları, parkları söküp atıyor. Biz bilimi kullandık sanıyoruz onları yaparken; matematik, fizik, mühendislik filan. O, sahillerin yüzbinlerce yılda ilmek ilmek dokunmasının bilimini anımsatıyor bize.

II...

Masanın üzerindeki bardakta “bazen kendini ufuklara doğru rüzgârla süzülen bir yelkenli gibi hissedersin” yazıyor. Öbür yüzünde bardağın bir yelkenli. Yanında “gidelim buralardan” yazıyor. Umut’la almıştık bu bardağı. Ne zaman özlesem, ne zaman burnumda tütse, bu bardakla içiyorum kahveyi. Sadece tekneler mi kalır sanıyorsun alargada, sen de kalırsın bazen. Denizin dalgasına, akıntısına bırakmaktır kendini alarga. Bazen karşı durmak akıntıya, inatlaşmaktır. Karaya değil denize emanet etmektir yaşamı, geleceğini. Alarga, özgürlüktür bir anlamda. Belki de insan, alargada kalmalıdır hep. Alargadaysa yüreğin, içinden deniz geçer yazdıklarının. Ya denizi seyredersin yazarken, gözlerine mavi değer, ya da denizi düşler mavi olursun. Hani dedik ya, denizin seni işgalidir bu. Direnememek değil... Direnmezsin. Vira demir edip de kurtulmak alargadan, hiç bitmeyen bir yolculuğun yeniden başlamasıdır bilmem kaçınıcı kez.

“Canı var” derler eskiler tekne için. Çapayı alınca tekneye minik bir hareket yapar o beyaz kuş; usulca hissedersin. Asılınca yelkenin halatlarına, bir hareket daha. Sonrası, usul usul anlam kazanmasıdır yolun; varmaktan çok yolu seversin; inceden süzülüp gidersin. Bulutları ve balıkları saymazsan, gökyüzü, deniz ve sen; gerisi mavi. Bulutları ve balıkları da saymak istersen; hepsi zaten sensin.

Düşlerinle, sevdanla tanışmak, yüzleşmektir seyir; üstelik sadece ilkinde değil; her seferinde... Saniyesi saniyesine koklayabilirsin havayı. Milimi milimine ölçebilirsin mesafeleri. Hatta yüzlerce kez geçmiş olabilirsin aynı rotayı. Ama bilesin ki, “her seyir yenidir” ve “son sözü deniz söyler”. Ne yüzde yüz vardır hayatta, ne yüzde sıfır. Hani dedim ya, onun yalın çıplaklığıdır karşında duran. Sevdıysen, atılacaksın koynuna her halini seversin. Her şey güzeldir, netadır, “iyi ki sevmişim” dersin. Tanışırın zorluğuyla “acaba” dersin. “İyi ki sevmişim” dedikten sonra “acaba” dersin kiminde. Kimi zaman seversin yine, ama vazgeçersin koynundan. Bitmeyen bir şiire düşmüşsündür, ya da yarım kalmış bir türkü tadı kalır damağında. Sevmek ya da vazgeçmek, insana dair. Vazgeçtiğin değişir ama ya seversin, ya sevmezsin; gayrısı yok işte.

III...

Ağır adımlarla yürüdü adam... Geçip giden yazın yorgunluğuyla gıcırıyor iskele tahtalarının bazıları. Yaz; sıcak bir yorgunlukla geçer sahil kasabalarında. Bir adımda atladı teknenin kış havuzluğuna. Bir kadeh şarap doldurdu, “kulakların çınlasın dostum” diye mırıldandı kadehini havaya kaldırıp, kutunun içinde, viski bardağının yanına yatırılarak saklanmış purolardan birini yaktı. İşte, gitmek zamanıydı bir kez daha. Koçboynuzuna volta edilmiş halatı çözerken, “bu sefer karada bırakacağım bu halatı” diye geçirdi içinden. Bedenimizi ve ruhumuzu karaya ve bu hayata bağlayan kuralların geride kalması mıdır karada bırakılan halat? Yoksa bir umut izi mi, geriye dönüşe dair? Seç hangisini seçersen. Ama hep, hüznün kokar karada bırakılan halat; çözülüşü gibi ellerin

ayrılıkta, gidenin ardından baka kalan sessiz gözler gibi; kuruyacağını güneşten, kavrulacağını bile bile. Dedim ya, gitmek zamanı işte bir kez daha.

Bahara vardığında yüreğin, Ege ve Akdeniz, kollarını iki yana açmış bir sevgili gibi, masmavi durur karşında. Bahar, pırıltılarla düşer suya. O nazlı yelkenliler, henüz doldurmamıştır o güzelim koyları. Henüz bağlanmamışlardır mavinin içinden yeşile körkütük, ayrılmamacasına.

Ya güz? Savrulup giden koca yazın ardından gelen o sarı mevsim? Boşalan koylarda kalmak kendinle baş başa, kalmak günlerce kıpırdamadan. Ya da temaşasız zamanında sahil kasabasının dolaşmak sokakları gezgin adımlarıyla. Yakışmaz mı güze yaza yakıştığı kadar? Kalmak mavinin sevdasına dairse, gitmek değil mi o sevdanın bir yanı? Gitmek, geride bırakarak zamanı dağı, ovayı, ağacı.

Zamanlardan gitmek zamanı şimdi. Gitmek, çırılçıplak mavi bir deniz gibi olmak zamanı.

“Gitmek” dediğin, kocaman bir sözcük...

“Başkasının olduğunda sözcüklerin

yaşamışsındır.”

-F.N. Ayoğlu-

SEYİR DEN NOTLAR

22 Kasım 2023

I...

Aslında seyrimizin başlangıç tarihini 20 Kasım olarak belirlemiş ve planlarımızı da buna göre yapmıştık. Gel gör ki, hafta sonu yaşanan fırtına ortalığı alt üst edince planları bu güne erteledik. Metin ve Temel Abi ile geceyarısı Zonguldak’tan başlayan otobüs yolculuğu sonrası sabah Sabiha Gökçen Havaalanında Ercümentle buluşup 08:10 uçağıyla Dalaman’a hareket ettik. Sorunsuz bir uçuş sonrası Dalaman’dan Göcek’e geçip önceden hazırlanmış listemize göre market alış verişine girişmişken İzmir’den yola çıkan Öner’in de bize katılmasıyla ekip tamamlandı.

Göcek’te meydana Fethiye Belediyesi Halk Evi’nde keyifli bir kahvaltı sonrası Breeze’in bizi beklediği Club Marina’ya geçip tekneye yerleşip kahvelerimizi yudumlarken marketin bize gönderdiği malzemelerimiz de geldi.

Her şey yerleşti yerli yerine, tekne neta. Günleri kovalayan tatlı hazırlık telaşları, düşler, kâğıt üstünde planlar, hayatın kendisi olacak artık. Teoriyi pratikle yüzleştirmeyi öneren o koca sakallı adamın dediği yerdeyiz artık.

Son hafta içinde sıkça değişen seyir planlarımızın son haline göre birkaç gün Göcek Körfezi’nde kalacak, ardından rahatlayacak havayla birlikte Rodos-Simi seyrini tamamlayıp geri dönecektik. Ne var ki, hava durumu sık aralıklarla değişiyor. Yağmur devam ediyor. Maden Tepesi’nin kuzeyinde kalan Club Marina’nın korunaklı sularının ötesinde, yamacın diğer yanında değişken rüzgârlar var. Eskiler “son sözü deniz söyler” der; bakalım ne söyleyecek bize. Keyfimiz de neşemiz de yerinde. Deniz çağırmasa, hiç çözemesek bile halatları, işte buradayız; bu da mavinin koynu, razıyız.

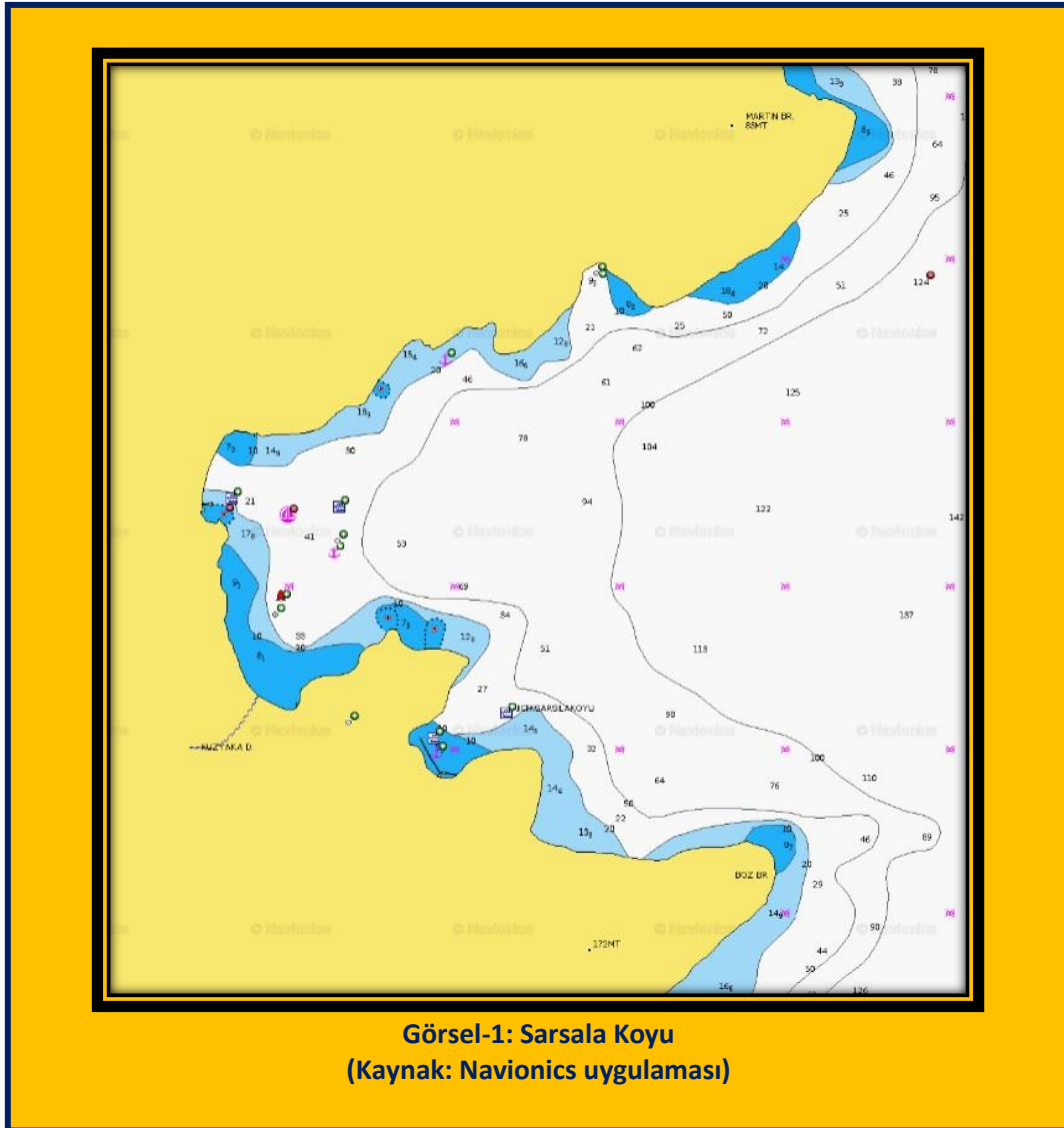
... macerayı yaşamdan daha önemli bulan
genç bir kuşak çıkmıştır ortaya... Ve ne zaman
genç bir kuşak canla başla uğraş verirse
dünya değişir.

-S. Zweig, Macellan-

Windy'den gelen haberlere göre, birkaç gün sonrası için beklediğimiz hava öne kaymış durumda ve yarından sonra iki gün boyunca uzun seyre imkân verecek gibi. Gün geceye yürümeden henüz, Metin'in sesi duyuldu; "haydi çözelim halatları". Sarsala Koyu'na gidiyoruz. Akşamı Sarsala'da geçirecek, denizin sesini dinleyeceğiz.

II...

Gün batmadan ulaştığımız Sarsala Koyu, eşsiz Göcek Körfezi'nin güzeller güzeli koylarından biri. Kuzeyde Martin Burnu ($36^{\circ} 40.262' N$, $28^{\circ} 52.097' E$) ile güneydeki Boz Burun ($36^{\circ} 39.277' N$, $28^{\circ} 51.966' E$) arasından girişle batıya doğru uzanan Sarsala Koyu, Göcek önlerinden takribi 6-6.5 mil uzaklıkta. Koya girişte güneyde, iskele tarafınızda kalan küçük koylar sırasıyla Çamlı ve Küçük Sarsala Koyları. Sadun Boro, plajın bitiminde güneye doğru giren kısma "esas Sarsala burasıdır" der ve bu koyda yeşil ile mavinin güzellik yarışına çıktığını yazar. Boro, Küçük Sarsala'dan Bozburun'a doğru uzanan,

bugün Çamlı olarak adlandırılan, geniş ve açık koy için Bozkoy adını verir. Dalaman ilçe merkezinden 12 kilometrelik karayolu ile de ulaşılabilen Sarsala Koyu özellikle yaz sezonunda oldukça kalabalık oluyor. Ne var ki şimdi bizi karşılayan, rüzgârdan korunmuş dingin sular ve sessizlik. Alargadayız. Kış havuzlukta hazırlanan akşam yemeğimizde koyu sohbe ara ara eşlik eden yağmur da denizin hediyesi bu akşam. Hepimizin gönlünden geçen aynı; bu bile yeter. Yemek sonrası toplantımızda kararımız netleşiyor. Yarın Rodos için demir alıyoruz; tabii sabaha kadar değişiklik olmazsa. Bu arada, önceki planlara göre, teknedeki ilk gün kutlamayı düşündüğümüz Öner'in doğumgünü de iki gün gecikmeyle kutladık

Sarsala Koyu uzunca ve ilginç bir geçmişe sahip. Koya yönelik sıkça anlatılan öyküyü, Boratav'ın satırlarından alıntılarla aktaralım. Dalaman ilçe merkezinden havaalanına giderken, bugün yolun kenarında bulunan, gördüğünüzde “bunun burada ne işi var?” diye

Bir halkın en büyük başarısı, daima bütün halklar için elde edilmiştir.

-S. Zweig, Macellan-

düşündüren o binaya ev sahipliği yapan Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nün de içinde bulunduğu 360 bin dekar² büyüklüğündeki arazi 1875 yılında Padişah³ tarafından Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa'ya veriliyor. Bölgeyi çok seven Abbas Halim Paşa her yıl Nimetullah isimli yatıyla buraya geliyor ve dağlarda ava çıkıyor. 1905 yılında burada bir çiftlik yapmaya karar veren Abbas Halim Paşa, Mısırlı ve Sudanlı aileleri işçi olarak bölgeye getiriyor ve çiftlik malzemelerinin taşınabilmesi için de Sarsala Koyu'na bir iskele ve malzemelerin naklini sağlayacak bir yol yapıyor. Göcek'in okalıptüs ağaçlarının da ilk kez 1800'lerin sonunda Abbas Halim Paşa tarafından getirildiği söyleniyor. Abbas Halim Paşa bir süre sonra çiftliğine bir av köşkü yaptırmaya karar veriyor ve köşkün planları Paris'te Fransız mimarlar tarafından yapılıyor. Abbas Halim Paşa'nın aynı tarihlerde aynı mimarlardan İskenderiye'de yapılmasını istediği tren garı için de bir plan talebi var. Gel gör ki, planlar postada karışıyor ve kesme taş kullanılarak hızla bitirilen bina tamamlandığında görülen av köşkü değil, bir tren garı oluyor. Bu bina bugün Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü arazisinde bulunan bina. Boratav, Abbas Halim Paşa'nın bu binanın bahçesine dikilmek üzere Mısır'dan hurma, kaktüs ve palmye türleri getirttiğini aktarıyor. 1925 yılına gelindiğinde Abbas Halim Paşa'nın borçları nedeniyle çiftliğine, gar binasına ve Domuz Adası'ndaki köşküne devlet tarafından el konuluyor.

Bu noktada Boratav'ın aktarımına kısa bir ara verelim. Mısır Hidivi olmak önemli bir unvan. Mısır Hidivliği, Osmanlı İmparatorluğu'nun Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu tarafından 1867 yılında kurulan ve 1914 yılına kadar varlığını devam ettiren, Mısır ve Sudan'ın önemli bölümünün yönetimini elinde tutan, dış işlerinde

² 1945 yılında yapılan düzenleme ile daha önce 918,393 m²'ye eşit tutulan 1 dekar 1000 m²'ye eşit sayılmıştır. Günümüzde daha çok dönüm olarak ifade edilmektedir.

³ Boratav'ın belirttiği 1875 yılında Abdülaziz padişah.

İmparatorluğa bağlı olmakla birlikte iç işlerinde serbest olan özerk bir devleti tanımlıyor. Bu kapsamda, İsmail Paşa'nın 8 Haziran 1867'de Sultan Abdülaziz'den aldığı fermana dayanarak Mısır Valileri 1914 yılına kadar Hidiv unvanı kullanıyorlar. İlk Mısır Hidivi Sultan Abdülaziz'den fermanı alan İsmail Paşa. Ardından oğlu Tevfik Paşa, 1879'da babasından aldığı unvanı taşıyor. Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır'ı işgal eden İngiltere arasında bir antlaşma yapılıyor ve Mısır hidivlerinin "Kavalalılar Hanedanı"ndan olmak kaydıyla her iki ülkenin onayı ile seçilmesine karar veriliyor. İşgal güçlerinin desteği ile

Tek bir cesur insanın başarısından, tüm kuşağa yetecek şevk ve cesaret doğar; bu daima böyledir.

-S. Zweig, Macellan-

hidivliğini devam ettiren Tevfik Paşa 1892'de babasından aldığı unvanını oğlu II. Abbas Hilmi Paşa'ya devrediyor. II. Abbas Halim Paşa İstanbul'dayken Osmanlı İmparatorluğu Almanya'nın yanında İngilizlere karşı I. Dünya Savaşı'na girince, İngilizler Osmanlı'nın Mısır üzerindeki haklarını tanımadıklarını ilan ederek hidivlik uygulamasına son veriyor ve II.

Abbas Hilmi Paşa'nın yerine amcası Hüseyin Kamil'i sultan unvanıyla görevlendiriyorlar. Ancak, Osmanlı hükümeti II. Abbas Hilmi Paşa'yı 1920'ye kadar Mısır Hidivi olarak kabul ediyor ve 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile birlikte Paşa'nın 1914'te fiilen sonlanan hidivliği resmen de sona eriyor. Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile başlatılan Kavalalı Hanedanı'nda aynı isimli iki kişi izleniyor; 1848-1854 arasında Mısır Valisi olan I. Abbas Halim Paşa ve 1892-1914 arasında Mısır Valisi olan II. Abbas Halim Paşa. Boratav'ın 1875 olarak aktardığı tarihte her iki isim de Vali veya Hidiv görünmüyor.

Bu noktada Meşe'nin aktarımları ile devam edelim. 19. yüzyıl başlarında Mısır'ı ele geçirip Mısır Valisi olan Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı ordularını yenip Kütahya'ya kadar ilerlediği biliniyor. Kavalalı'nın işgal ettiği yerlerin içinde bir yer var; Osmanlı Padişahı III. Selim'in annesi Mihrişah Hatun'a hediye ettiği Tepearası, Eskişehir, Dalyan, Ortaca, Akıncı, Güzelyurt ve Dalaman'ın tamamını kapsayan 360 bin dekarlık bir çiftlik alanı. Kavalalı'nın Osmanlı ile yaptığı antlaşma gereği Mısır'ın yönetimi babadan oğula geçecek ve ölümü sonrasında arazilerinin yönetimi de aileye kalacaktır. Böylece, 1874 yılında doğan II. Abbas Hilmi Paşa 1892'de Mısır Hidivi olunca Dalaman'da bulunan topraklar da onun mülkiyetine geçiyor. Meşe, Paşa'nın 1905 yılında gemi ile Sarsala Koyu'na geldiğini aktarıyor. Dolayısıyla, Boratav'ın aktarımında yer alan Abbas Halim Paşa, burada sözü edilen II. Abbas Halim Paşa oluyor. Meşe'nin sözünü ettiği gemi, Boratav'ın bahsettiği Nimetullah isimli yat olmalı. Günümüz Dalaman'ının henüz ortalıkta olmadığı, 30 haneli Söğüt Köyü'nün bulunduğu bölge verimli toprakları ve uçsuz bucaksız ovalarıyla Paşa'nın beğenisini kazanınca, av meraklısı Paşa buraya bir av köşkü yaptırmak için harekete geçiyor ve bir iskele ile depo inşa ettiriyor. Öykünün devamı Boratav'ın aktardığı gibi.

Abbas Hilmi Paşa'nın Levent Civelekoğlu tarafından aktarılan ilgi çekici yaşam öyküsü "lcivelekoglu.blogspot.com" internet adresinde okunabilir. Meraklısı için Civelekoğlu'nun aktarımlardan bazı noktaları paylaşalım. II. Abbas Halim Paşa'nın annesi, Sultan II. Abdülhamid tarafından paşa unvanı verilen ilk kadın olan ve Emine Valide Paşa adıyla bilinen Prenses Emine Hanım. Paşa Macar asilzadesi bir hanıma gönlünü kaptırınca annesi "ya bu kadını boşarsın ya da bu yalıya bir daha ayak basmazsın" demiş, Paşa da sevdiğini seçmiş ve 1907 yılında İtalyan bir mimara Abbas Hilmi Paşa Sarayı'nı yaptırmış. Paşa'nın yaptırdığı saray Beykoz Çubuklu'da geniş bir koru içinde yer alan meşhur "Hidiv Kasrı". Hidiv Kasrı'nda bulunan kule daha uzun olacaktı ama II. Abdülhamid'in "İstanbul semalarında minarelerden daha yüksek bir yapı görmek istemiyorum" fermanı üzerine kısa tutulmuş. Annesinin "buraya ayak basamazsın" dediği yalı, Boğaz'ın en görkemli binalarından biri olan ve bugün Mısır Konsolosluğu olarak kullanılan yalı. İlk olarak 1781 yılında yaptırılan, çokça el değiştiren ve ilk mimarisi değişikliğe uğrayan bu yalıyı, o zamanki sahibi Ali Paşa'nın 1871'de ölümü sonrasında Sultan II. Abdülhamid satın almış ve Hidiva Emine Paşa'ya hediye etmiş. Emine Paşa da 1902'de yalıyı yıktırıp Avusturyalı mimarlar Fabricius ve Antonio Lasciac tarafından tasarlanan bugünkü saray binasını yaptırmış. Osmanlı yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti kurulunca Emine Paşa sarayı yeni kurulan devlete bağışlamak istemiş ama yazışmalarda ağa, paşa gibi Cumhuriyet'in kaldırdığı unvanları kullanamayınca kızıp sarayı ebediyen

Görsel-2: Hidiva Emine Paşa'nın sarayı
(Kaynak: lcivelekoglu.blogspot.com)

konsolosluk olarak kullanılmak şartıyla Mısır Hükümeti'ne bağışlamış, kendisine de ölümüne kadar saray korusundaki av köşkünde oturma izni verilmiş.

Denize dair satırlarda Boratav'ın bahsettiği Nimetullah yatının bir görselini paylaşmayı çok isterdim. Ancak, internette bulabildiğim fotoğraflar müzayedesini yapılan kartpostallara ait olduğu için buraya aktaramadım. Onun yerine bir başka görsel, Civelekoğlu'nun yazısında paylaştığı iki fotoğrafı aktarmak istedim. Görsel-3'te görülen iki bacalı yat, sözünü ettiğim kartpostallarda bulunan tek bacalı yattan burun yapısı ile

**Görsel-3: Abbas Halim Paşa'nın
"El Mahrousa" veya "El Horreya" (Özgürlük) isimleri ile anılan yatı
(Kaynak: icivelekoglu.blogspot.com)**

de farklı. Paşa yatını değiştirmiş olabilir tabii. Bu arada Abbas Halim Paşa'nın kız kardeşinin adı da Nimetullah.

Sarsala Koyu'ndan yola çıkıp vardığımız satırlara Boratav'ın aktarımından bir alıntı ile son verelim. Coğrafya aynı ama bu sefer sahnede büyük usta var; Cevat Şakir Kabaağaçlı. 1950'lerin sonunda, sözünü ettiğimiz gar binasının bulunduğu üretme çiftliğini ziyaret eden Halikarnas Balıkcısı, bu binanın bahçesine Avustralya'nın Norfolk Adası'ndan getirttiği pembe çiçekli bir Primrose ağacını hediye olarak dikmiş. Boratav, bahçenin batı köşesinde bulunan ağacın hala yaşadığını ve Türkiye'deki tek örnek olabileceğini aktarıyor.

III...

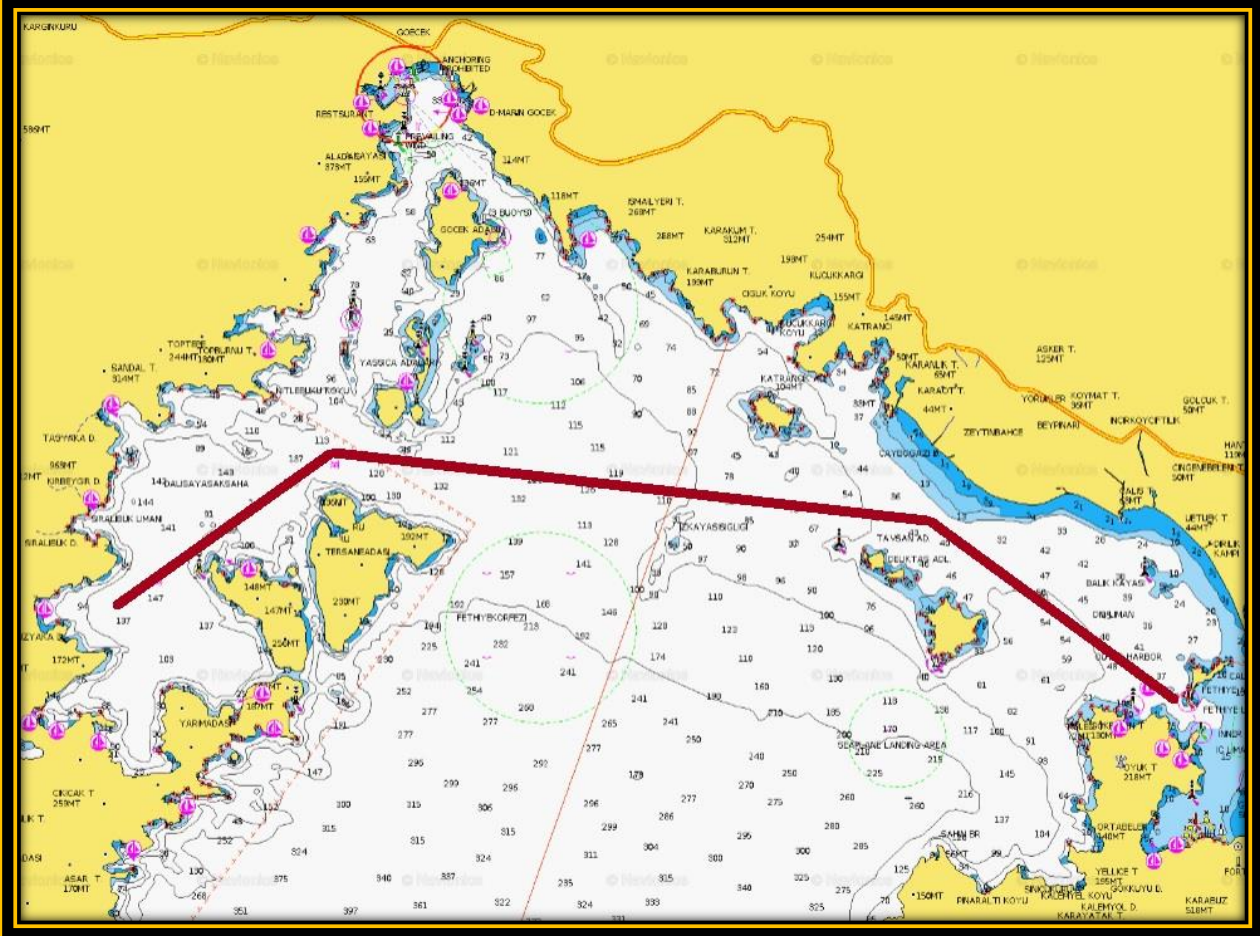
Gece, keyifli bir dostluk demi ve sahile gelen birkaç aracın motor sesleri sayılmazsa, ara sıra yağmurun tekne gövdesindeki ezgisiyle birlikte sakin bir dinginlik içinde akıp geçti. Uzun bir seyir öncesi iyi bir uyku değerlidir. Denizin sunduğu bu hediye, yarın yapacağımız geçiş öncesinde, sağ olsun güzel bir uyku olanağı tanıdı.

23 Kasım 2023

I...

Plana uygun olarak sabah 07:00 sularında uyanıp son kontrolleri yapıp demir aldık. Rotamızda Rodos geçişi öncesi gümrük işlemlerini yapmak için Fethiye var. Esas kahvaltı gümrük iskelesinde. Sarsala Koyu'ndan çıkıp, Tersane ile Yassica Adaları arasından geçişle Kızıl Ada altından Fethiye Limanı'na girmeyi planlıyoruz; takribi 12 mil. Gidiyoruz işte, dahası yok.

Göcek koylarından Fethiye için yola çıkan tekneler genellikle Tersane Adası ile Domuz Adası arasından Göcek Körfezini terkedip Fethiye Körfezine girerler, Kızıl Ada kuzeyi ya da güneyi seyirle Fethiye Limanı'na ulaşırlar. Bizim tercihimiz Kızıl Ada'nın kuzeyinden seyretmek yönünde (Görsel-4). Seyre Göcek önlerinden başlayan teknelerin Fethiye Limanı için sıkça tercih ettikleri seyir güzergâhının başlangıcı genellikle anakara ile Göcek Adası arasından Fethiye Körfezine ulaşmaktır. Boratav Göcek Adası'nın eski isminin Kiryaki Adası olduğunu, Osmanlı döneminde Kol Adası olarak anıldığını, 18. ve 19. yüzyılda Göcek tepelerinde yaşayan Yörüklerin adayı "koca bir keçi ağılı" olarak kullandıklarını belirtiyor. Bu güzergâh keyifli molalar için güzel seçenekler sunar. Yola çıktığınızda hemen sancağınızda kalan, Göcek Adası'nın anakaraya bakan sahilinde yer alan İncirli Koy'dan sonra yine sancağınızda kalan ve 8 milden görünen ışığı 10 saniyede bir iki kez beyaz yanan, denizden 12 metre yüksekte bulunan Göcek Adası Feneri (Ulusal

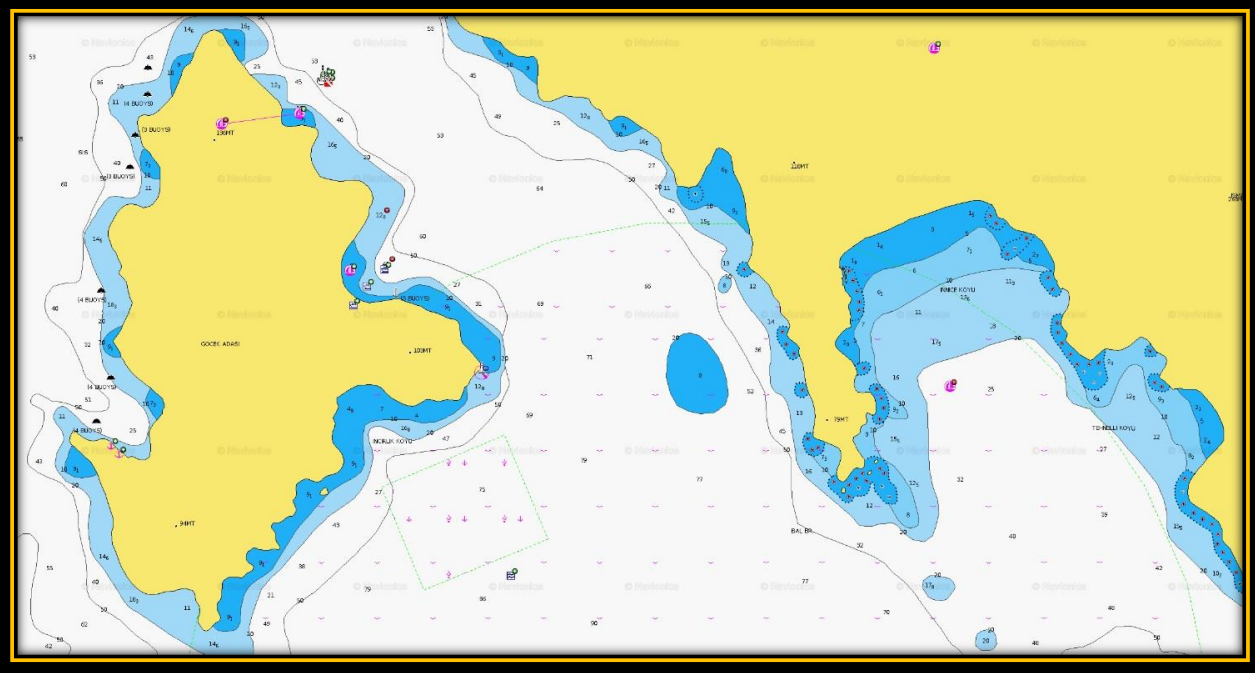

**Görsel-4: Sarsala Koyu-Fethiye Limanı seyir hattımız
(Kaynak: Navionics uygulaması)**

no 32485, uluslararası no N5841; $36^{\circ} 43.57' N$, $28^{\circ} 57.02' E$; Fl(2) W 10s 12m 10M; beyaz çatma plon)⁴ karşılar sizi.

Burada bir noktaya değinmek yararlı olabilir. Sadun Boro'nun "Fenerin hemen kuzeyinde, batı yönde giren güzel bir koy oluşur. Buraya İncirli Koy derler. Kıyısı çakıllık plaj, arkası çam ormanıdır." diyerek tanımladığı, denizinin berrak ve temiz olduğunu ve melteme korunaklı olduğunu aktardığı, Boratav'ın konumunu "adanın kuzeydoğu köşesinde" diyerek tanıttığı İncirli Koy Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı (SHODB) tarafından yayınlanan 3002_6 numaralı basılı haritada ve Navionics uygulamasında (Görsel-5) İncirlik Koyu adıyla farklı bir yerde, Göcek Adası Feneri'nin güneyinde gösterilmektedir. Söz konusu haritalarda İncirlik Koyu adıyla gösterilen mevki, melteme açık konumuyla demirlemek tercih edilmeyen bir

⁴ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

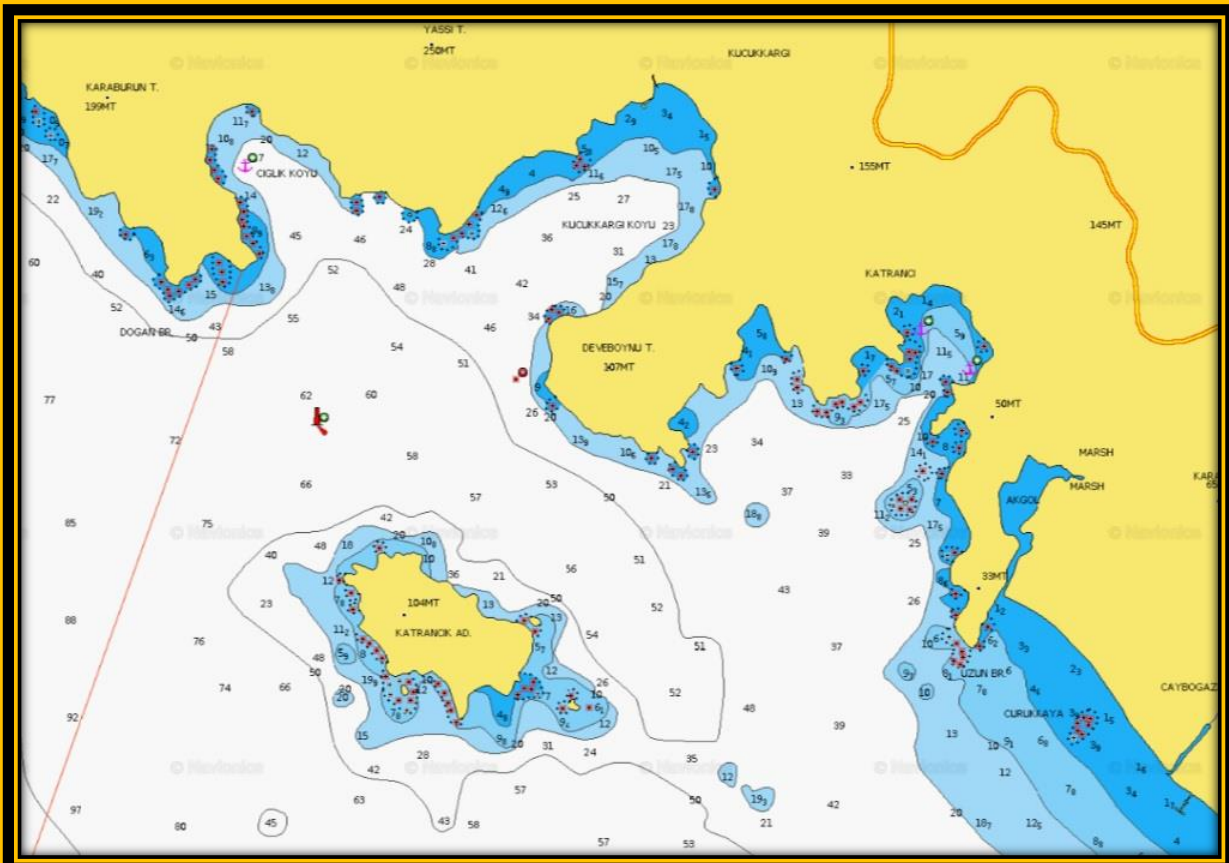

Görsel-5: Göcek Adası ve İnlice Koyu
(Kaynak: Navioncs uygulaması)

konumdadır ve buralarda konaklamak isteyen teknelerin tercihi de Boro ve Boratav'ın sözünü ettiği İncirli Koy'dur.

Adayı geçtiğinizde hemen iskelenizde içeriye doğru uzanan güzellik İnlice Koyudur. Karadan da ulaşımı olan koy özellikle yaz döneminde sık tercih edilen koylardandır ve sahili oldukça kalabalık olur. Koyun güneye açık girişi buraların melteminin koyun içinde dolaşmasına izin verir. Koyun batı tarafı soluğandan korunmak için daha uygundur. İnlice Koyu'na girişte sancağınızda kalan Karakum Koyu ve Tehneli Koyu meltemin olmadığı sültilman havalarda ki bu durum yaz sezonunda bir sürpriz sayılır, yüzme molasına izin verir. Boratav, koyun adının, koya yakın kaya mezarlarına yönelik "in" benzetmesi ile Yörükler tarafından bu biçimde söylenmiş olabileceğini belirtir. Sadun Boro İnlice Koyu için Vira Demir'de şu notu düşer: "Göcek Adası'nın 1 mil doğusunda, yüksek bir yarımada alçalarak güneye, Bal Burnu'na doğru sarkar. Sivri kayalar hem burunda hem denizinde 8-10 m. ye yükselir. Dolayısıyla, burundan yeterli açıklıkla geçilmesi. Bu yarımadanın içini, geniş İnlice Koyu oluşturur. Sahili upuzun bir kumsal plajdır. Arkasındaki ağaçlık yeşil ova, çam ormanları ile kaplı dağlara kadar yayılır. İnlice güneye açık bir koydur. Meltemin soluğanı içeri kıvrılır. Koyun en kuytu yeri plajın batı ucudur. Burada, 5-6 m. kum zeminde demirlenir. Balıkçı kayıkları da bu köşede barınır. Denizi de plajı gibi kumdur, tatlı bir meyille derinleşir. Plajın doğu ucu önünde, sudan 1-2 karış yüksek bir kaya vardır."

Strabon şöyle anlatıyor: “Rhodos’luların Daidala’sından sonra, Lykia’da, kentle aynı adı taşıyan dağa gelinir, Lykia kıyısı boyunca yapılacak gezi buradan başlar; bu kıyı bin yedi yüz stadion uzunluğundadır ve engebelidir, geçilmesi zordur; fakat limanları iyi donatılmıştır ve nezih bir halk tarafından iskân edilmiştir.” İnce Koyu’nun Strabon’un Likya-Karya sınırı olarak gösterdiği Daidala/Daedala’nın limanı olduğu düşünülüyor⁵. Bu arada Strabon’un “stadion” diye sözünü ettiği, Antik Yunan ve Roma’da 185, Babil’de 196, Ptolemaik Mısır’da 209 metreye karşılık gelen bir uzunluk birimi. Strabon’un “nezih bir halk” olarak tanımladığı Likyalılar için söyledikleri de anımsanmaya değer: “... Lykia’lılar öyle uygar ve nezih bir şekilde yaşamlarını sürdürdüler ki, şimdiye kadar hiç utanç verici kazanç istekleri olmadı ve atadan kalma Lykia Birliği’nin nüfuz alanı içinde kaldılar.”

⁵ Strabon'un Likya için tanımladığı bu sınır özellikle Kaunos'ta bulunan kaya mezarları nedeniyle tartışmalı bir sınırdır.

batısındaki Doğan Burnu (36° 42.557' N, 28° 59.996' E) ile arasında yer alan kuzeybatıya doğru giren Çığlık Koyu ile kuzeydoğuya doğru giren Küçük Kargı Koyu iki kardeş gibi de düşünülebilir. Barındırdığı günlük ağaçları nedeniyle zaman zaman Günlüklü Koyu olarak da adlandırılan Küçük Kargı Koyu güzel bir sahile sahiptir. Sadun Boro, “adı küçük ama kendi büyük” dediği koy melteme açık bir konumdadır. Çığlık Koyu Küçük Kargı Koyu’na göre melteme görece daha kapalıdır. Boratav, Çığlık Koyu’nun bu bölgedeki melteme en kapalı koy olduğunu belirtir. Çığlık Koyu da karadan ulaşımına açıktır, ancak Küçük Kargı sahili kadar kalabalık olmaz. Çığlık koyuna girerken Doğan Burnu’nun 15-20 metre açığında, deniz yüzeyinde görüntü de verebilen kayaya dikkat etmek gerekir.

Deveboynu Tepesi’nin Uzun Burun (36° 41.695' N, 29° 02.024' E) ile arasında kalan Katrancı Koyu yoğun ağaçların gölgesinde kurulan çadır kampı ile tanınır. Koyun her iki yanında da demirlemeye müsait küçük koylar bulunur. Sahilin önünde yüzme hattının açığında konaklandığında kolaylıkla karaya yüzölüp sahildeki markete ulaşılabilir. Meraklısı için bir de not düşelim. Sahilde yaz sezonunda sıcak lokma tatlısı olanağı da değerlendirmeye değer. Koya girecek tekneler girişte bulunan ve su yüzeyinde görünen kayalara (36° 42.021' N, 29° 01.839' E) dikkat etmelidir. Su yüzeyinden görünen bu kaya dalgalı denizlerde ve gün ışığının azaldığı saatlerde özellikle dikkat gerektirir. Kaya ile burun arasındaki sular küçük teknelere yol verse de Uzun Burun’a yakın seyretmemek ve bu aralığı kullanmamak daha sağlıklı bir seçimdir.

Sadun Boro’nun barınılacak koyu olmadığını belirttiği Katrancı Adası’nın ana karaya bakan doğu tarafında da alargada kalınarak veya kıçtanka olarak yüzme molası verilebilir ancak sakın havalar ister ve gece konaklamaları için pek tercih edilmez.

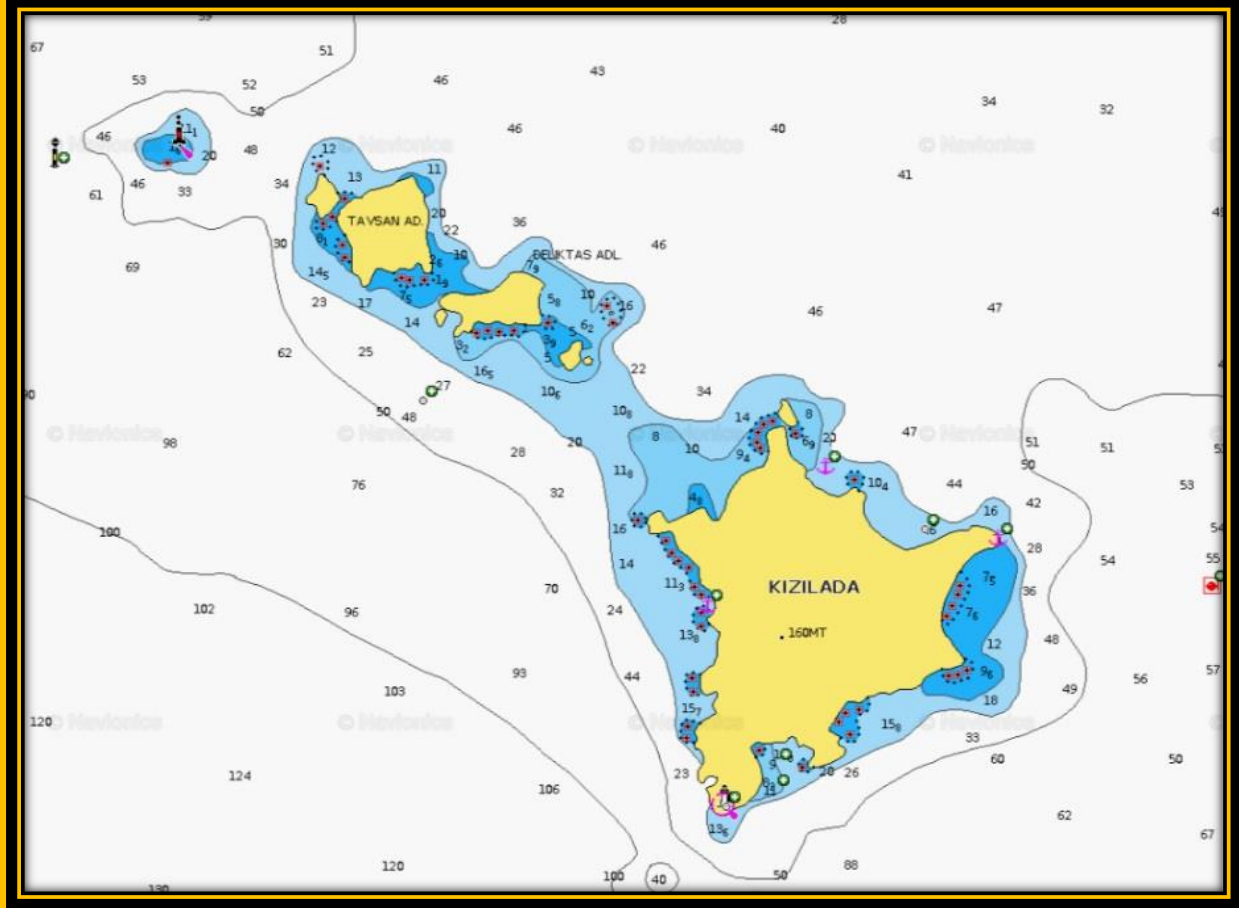
Katrancı Adası’nı da selamlayıp Fethiye yönüne devam ettiğimizde selamlayacağımız üç ada sırasıyla Tavşan Adası, Deliktaş Adası ve Kızıl Ada (Görsel-7). Tavşan Adası’na yaklaşma yönümüzde denizden 2 metre yükseklikte 10 saniyede bir beyaz yanan ve 3 milden görülen bir sığılık şamandırası bulunuyor (Tavşanada ışıklı şamandırası; ulusal no 32491; 36°

Tavşan adası’nın 2 mil batısında üzerinde 4-6 m su olan İzkayası Sığılığı (36° 40.4' N 28° 59.4' E), 2.5 mil doğusunda yarım metre yükseklikte Balık Kayası (36° 40.2' N 29° 05.3' E) bulunur.

-A.Boratav, Mavi Yolculuk Rehberi-

40.35' N, 29° 01.33' E; Q(9) 15s 2m 3M; siyah kuşaklı sarı şamandıra üstünde sivri uçları birbirine bakan iki siyah konik tepelik⁶; İzkayası sığılığı olarak da bilinen şamandıranın batısından seyretmek daha doğru olacaktır. Tavşan ve Deliktaş Adaları molaya pek uygun değildir, çevrelerinde sığılık kayalıklar bulunur, küçük balıkçı tekneleri dışında pek tercih edilmez. Bu adalara yakın seyirde balık ağlarına da dikkat etmek gerekir. Kızıl Ada’nın Çalış sahiline bakan kısmı, melteme kapalı dingin sularıyla Fethiye Körfezi’nin sıkça tercih

⁶ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

**Görsel-7: Tavşan Adası, Deliktaş Adası ve Kızıl Ada
(Kaynak: Navionics uygulaması)**

edilen demirleme yerlerinden biridir. Fethiye'nin klasikleşmiş gününbirlik tekne turları akşamüstü vakitlerinde son molalarını burada verip biraz gürültüye neden olsalar da kimi zaman ada açığından saygısızca seyreden teknelerin dalgası keyfinizi kaçırsa da Kızıl Ada'nın Çalış'a bakan sahili gece konaklamaları için de rahatlıkla tercih edilebilir. Sessiz ve dingin bir akşamsefası için biraz erken davranıp yer tutmak iyi olabilir. Bu arada, üç adada da yerleşim bulunmuyor. Deliktaş Adası ile Kızıl Ada arasındaki geçişin orta hattı 8-10 metrelik derinliğiyle tekne geçişine olanak tanısa da pek tercih edilmez. Tavşan Adası ve Deliktaş Adası arasındaki geçiş ise 1-2 metrelik derinliği ile kullanıma uygun değildir.

II...

Sarsala Koyu'nun dingin sularından başladığımız seyirde gümrük işlemleri için uğrayacağımız Fethiye'ye ulaşıyoruz. Çıkış işlemleri için bize yardımcı olacak Serkan Bey ile haberleştik, gümrük iskelesinde bizi bekliyor. Işık ülkesi Likya'nın Telmessos'u Fethiye, denizden gelenleri etkileyici bir görünümle sarmalar. Böyle bir güzergâhta sizi ilk

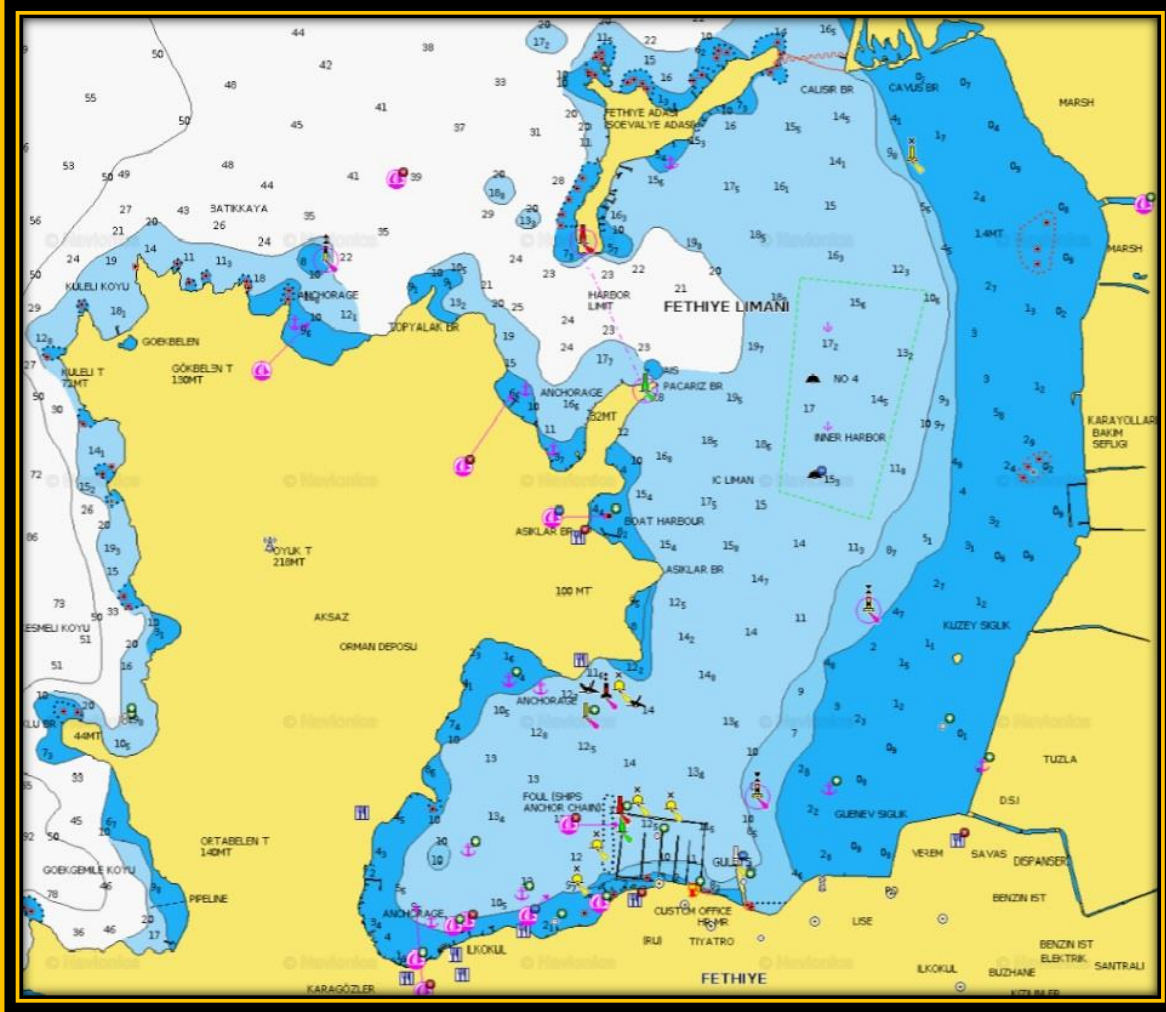
Görsel-8: Şövalye Adası'ndan günbatımı
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

karşılaman, kentin doğal koruyucusu gibi liman girişinde uzanan Şövalye Adası olur. Geçmişte Makri Adası, Meğri Adası veya Fethiye Adası gibi isimlerle anılan, günümüzde hemen herkesin Şövalye Adası olarak isimlendirdiği adada 15. yüzyılda Rodos Şövalyeleri tarafından yapılmış bir kalenin izleri bulunur. Piri Reis'in ada için düştüğü not "Kefere tayfası buraya Petelos derler" şeklinde. Likyalılardan itibaren bölgeye egemen olan bütün topluluklar tarafından kullanılmış olan adanın kuzey sahili tercih edilen yüzme alanlarından biridir. Çok güzel bir günbatımı manzarası sunar. Gün içinde, özellikle de yaz sezonunda görece yoğun bir tekne trafiği vardır. Demirleyecek olan teknelerin yer seçiminde Çalış sahili ile ada arasında çalışan dolmuş teknelerin güzergâhına dikkat etmeleri iyi olur. Gündüzleri meltemden pek etkilenmeyen sahil geceleri biraz sallantılı olabilir. Kış nüfusu neredeyse 15-20'ye düşen adada birkaç otel de bulunur. Adanın Fethiye'ye bakan güney sahili ise geceleri kent ışıklarından oluşan güzel manzarası ve neredeyse her daim esintisiz ve dalgasız suları ile iyi bir demirleme olanağı sunar, ancak yüzmek için pek tercih edilmez.

Fethiye Limanı'nın girişi, denizden 17 metre yüksekte kırmızı yanıp sönen ışığıyla 7 mil uzaktan görünen Şövalye Adası Feneri (Fethiye (Şövalye) Adası feneri; ulusal no 32495, uluslararası no N5842; 36° 38.78' N, 29° 05.88' E; Fl R 3s 17m 7M; kırmızı kuşaklı beyaz silindirik kule)⁷ ile şimdi Letonia Tatil Köyü arazisinde bulunan ve yeşil yanıp sönen ışığıyla 4 mil uzaktan görünen Paçariz Burnu Feneri (Fethiye Paçariz Burnu feneri; ulusal no 32510, uluslararası no N5844.5; 36° 38.47' N, 29° 06.07' E; Fl G 3s 14m 4M; yeşil kuşaklı beyaz betonarme kule)⁸ arasından geçen hattır. Fethiye-Rodos hattında çalışan

⁷ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

⁸ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

Görsel-9: Fethiye Limanı
(Kaynak: Navionics uygulaması)

tekneler, gezi tekneleri, motor yatlar ve yelkenliler tarafından sıkça kullanılan bir geçiş hattıdır. Zaman zaman Fethiye Limanı'na giriş yapan yük gemileri de bu hattı geçiş yapar. Gezi teknelerinin hareketlendiği 09:30-11:00 saatleri ile dönüşlerin başladığı 17:00-19:00 saatlerinde görece yoğun bir trafikle karşılaşabilirsiniz. Doğal liman niteliğindeki Fethiye Limanı'na orta hatta 14-15 m'yi bulan derinlikleriyle Şövalye Adası'nın doğu ucu ($36^{\circ} 39.184' N$, $29^{\circ} 06.424' E$) ile ana karada bulunan Çalış Burnu ($36^{\circ} 39.153' N$, $29^{\circ} 06.603' E$) arasındaki yaklaşık 0.15 mil genişliğindeki açıklıktan da girilebilir. Ancak bu giriş küçük tekneler dışında görece daha az tercih edilir. Çalış Burnu'nun arkası doğal kuş göç alanıdır. Geçiş için bu hattı kullanacak olanlar anakara ile ada arasında çalışan dolmuş teknelere, özellikle gündoğumu ve günbatımı zamanlarında burada seyreden veya demirleyen, kimi zaman seyir ve/veya demir feneri bulundurmeyen balıkçı kayıklarına dikkat etmelidir.

Hattı geçtiyseniz karşınızda duran Likya'nın Telmosos'udur. Rivayet odur ki, çapkınlıkları ile ünlü baş tanrı Zeus'un Fenikeli prenses Europa'nın güzelliğinden etkilenmemesi mümkün değildi. Zeus, hem genç kızı ürkütmeden yanına sokulabilmek,

hem de aslında kız kardeşi olan eşi Hera'nın kıskançlığından kurtulmak için beyaz bir boğa kılığına girdi ve Europa'nın babasının sürüsüne karıştı. Beyaz boğayı gören Europa çiçeklerden bir taç yapıp boğanın boynuzlarına takınca, boğa da yere çöküp güzel kızı sırtına bindirdi. Boğa, bir anda dinginleşen denizin üstünde koşmaya başladı ve Girit Adası'na geldiklerinde güzel kızı bir çınar ağacının gölgesinde sırtından indirerek kendini tanıttı. Zeus Europa'ya, Hera'dan olma oğlu, güzeller güzeli Afrodite'nin çirkin eşi, demirci ustası ve ateşlerin tanrısı Hephaistos tarafından yapılmış bir kolye ve üç armağan verdi; Hephaistos tarafından demirden dövülerek yapılmış bir dev olan Talos, hiçbir avını kaçırmayan av köpeği Laelaps ve hedefini asla şaşırmayan bir mızrak. Geceyi, doğanın düzenini ve dengesini sağlayan üç tanrıçanın, Horaların kendileri için hazırladıkları yatakta geçirdiler geceyi. İşte bu yüzdendir ki, âşıkların gölgesine sığındığı çınar ağaçları yaprak dökmez. Europa artık Girit Kraliçesi olmuştur. Bu arada Zeus gökyüzündeki yıldızları dizerek Boğa Takımyıldızı'nı oluşturuyor. Bu aşkın üç meyvesi oldu; Minos, Sarpedon ve Rhadamanthys. Kardeşler arasında çıkan tahta kavgasını kazanan Minos oldu ve Girit'te Minos uygarlığını kurdu. Sarpedon ise yarenlerini alarak adadan ayrıldı ve Işık Ülkesi Likya'ya geldi. Telmessos'tan Fethiye'ye uzanan yolculuk da bu coğrafya da öyle kolayına anlatılıp bitirilecek gibi değil.

Görsel-10: Günbatımı zamanında Fethiye Limanı
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

III...

Şövalye Adası'ndan girilen limanın dingin sularında, karşıda, kentin yaslandığı tepede bulunan Amintas'ın mezarı ve onun önündeki tepede bulunan kale karşılar

denizden gelenleri. Mezarın ismi, ante⁹ duvarında yazan “Hermapias Oğlu Amintas” yazısından gelmektedir. MÖ 4. yüzyıla tarihlenen ve İyon düzeninde in antis¹⁰ yapılı bir tapınağın ön cephesi biçimindeki kaya mezar Likya’ya özgü mezar mimarisinin en iyi örneklerinden biridir. Likya’ya ve bu coğrafyaya özgü lahit mezarların oldukça iyi örneklerine kent içinde de kolaylıkla ulaşılabilir. Fethiye, günümüz yaşamının antik kentin üzerinde devam ettiği nadir örneklerden biridir. Likya’nın kehanet merkezlerinden biri olarak ün salan Telmessos’ta bulunan Apollon Tapınağı 1856’da yaşanan depremle birlikte tümüyle yıkılmış. Yıkıntıların üzerinde yeniden canlanan kent, bu yıkıcı depremden 100 yıl sonra, 24-25 Nisan 1957’de yeniden yıkıcı bir deprem yaşamış ve 3200 civarında ev yıkılmış veya harap olmuş. Kenti doşacak olanların atlamaması gereken mekânlardan biri de küçük, mütevazı ama sıradışı eserlere ev sahipliği yapan Fethiye Müzesidir. Meraklısı için bir de not düşelim. Keyifli bir akşamüstü ziyaretinde sırtınızı Amintas’ın mezarına yaslarsanız, gözlerinizi dolduran günbatımı manzarası eşsiz güzelliktedir.

**Görsel-11: Gümrük iskelesine doğru
(Fotoğraf: A. Öner Kurt)**

⁹ Antik dönem mimari yapılarında bir duvarın köşesinde veya ucunda yer alan sütun ayağı. Tapınaklarda kült heykelin bulunduğu en kutsal bölüm olan cella (Yunanca Naos) bölümünün duvarlarının giriş cephesinin her iki yanında ileri doğru uzanan çıkıntıların ucunda yer alır.

¹⁰ Anteler arasında iki sütun bulunan tapınak tipi.

Yurtdışı giriş çıkış işlemleri için uğrayacağımız gümrük ofisi ve gümrük iskelesi şehrin merkezinde bulunan amfi tiyatronun hemen önündeki gulet tipi gezi teknelerinin bağlandığı iskelede bulunuyor. İskelenin ucunda da 3 saniye sarı izofaze ışık veren ve 5 milden görünen bir fener bulunuyor (Fethiye İskele feneri; ulusal no 32499, uluslararası no N5843.6; 36° 37.42' N, 29° 06.31' E; Iso Y 3s 9m 5M; sarı silindir kule). Özellikle yaz sezonunda iskele çevresi kalabalık bir trafiğe sahip olabilir ve bağlanma yeri bulmak için beklemek gerekebilir. Sezon dışındaki zamanlarda özellikle Fethiye-Rodos çalışan tekneler burada bağlı kalırlar. İskelede boş yer olmadığından sahile bağlı teknelerden birine bordalamamız gerekiyor. Metin inceden ilerleyerek uygun bağlanma noktasını belirlerken, kaptanın komutlarına göre bağlanma halatlarımızı hazırlıyoruz.

İşlemler için beklerken bir yandan da kahvaltıyı hallederiz diye düşünmüştük ama gümrük görevlilerinin güleryüzlü yaklaşımları ile hızla biten işlemler kahvaltıyı da çay ve ekmek arasına çevirdi.

Sarsaladan başlayan seyir boyunca yaptığımız kontrolleri bir kez daha gözden geçirip çözülmeye hazırlanıyoruz. İşte yine, bir kez daha gitmenin ruhu bedenimizde...

IV...

Çok zaman önce, çok uzaklarda, “yaratıcı yalnızlığı” seçen bir adamı anlatır Stefan Zweig Macellan’da; Portekiz Kralı’nın oğlu, kralın çocuklarına verilen “Infante” unvanlı Henrique. Zweig’in aktarımıyla, Septe Kuşatması olarak bilinen kısa savaş seferi dışında bir gemiye

**Navigare necesse est, vivere non est necesse.
(Gereken yelken açmaktır, yaşamak değil)**

-S. Zweig, Macellan-

ayak basmamış, denizcilikle ilgili bir kitap, bir yazı veya harita üretmemiş olan Henrique, hayatını ve servetini denizcilere ve denizciliğe adanmış, hem haklı hem de haksız olarak “Denizci Henrique” olarak ünlenmişti. Onu böylesi önemli kılan, ayrıcalıklı konumu ve önüne serilen olanaklara karşın, bir hayalperest olarak yaratıcı yalnızlığı seçmesi ve döneminin o dokunulmaz saygın otoritelerine karşı çıkarak, dünya tarihini belki de geri dönülemez biçimde değiştirecek düşlerinin peşine düşmesiydi. Zweig’den bir cümle daha ekleyelim: “Henrique’nin hayatının düşü, üstatlarının ölümünden bir insan ömrü sonra, öğrencileri ve mirasçıları tarafından gerçekleştirilmiştir.”

Başlarken’de “yazarken senindir sözcükler, bittiğinde yazmak, herkesin olur” diye yazmıştım. Şimdi düşünebilirim Zweig’in yazdıklarını. Geçilemez denilen bir noktanın ötesine geçmenin düşlerini kurmuş Henrique. Penceresinden deniz görünüyor olmalı... “Oceano tenebroso”¹¹ denen o engin maviyi seyretmiş olmalı günler, geceler boyu.

¹¹ Karanlık okyanus.

Güzel düşler ve korkunç kâbuslar görmüş olmalı uykularında. Şimdi bizim soyunduğumuz iş, Rodos’a gidip geri dönmek, öyle çok büyük bir iş değil. Karşımızda uzanan engin mavi, Henrique’nin 15. yüzyılda karşısında duran bilinmez sular değil. Haritalarımız, deneyimli denizcilerin aktardığı öyküler, navigasyon cihazlarımız, neredeyse anlık bilgi sağlayan hava raporlarımız var. Üstelik toplasan, çarpsan 40-45 mil mesafe Rodos dediğin, öyle uzak, öyle bilinmez değil. Henrique’ye inananların yanında bu seyir, bir küçük su damlasına sığar. Ama yine de öyle küçük, öyle kıymetsiz, önemsiz görmemek gerek seyri. Mevsim dönümünün ortasında, sık sık değişen hava koşullarına işaret eden bir mavinin kıyısındayız; deniz büyüktür denizciden, ne dersiniz deyin.

Gidiyoruz...

Görsel-12: Fethiye Limanı’ndan çıkış
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

V...

Pruvamızı Fethiye Limanı giriş hattına çevirdiğimizde iskelemizde kalan bölge Karagözler. Biz iskelemizde kalan hatta yalı seyriyle devam edelim. Aşıklar Burnu’ndan hemen sonra Paçariz Burnu Feneri’ni selamlayıp Şövalye Adası ile Topyalak Burnu arasından maviliklere bırakacağız kendimizi. Liman hattını geçip hafiften iskeleye yöneldiğinizde Küçük Samanlık ve Büyük Samanlık Koylarını geçerek Ağa Limanı’na yöneliyoruz. Büyük Samanlık Koyu önünde, hızlı çakan beyaz ışığı 5 milden görülen kuzey kardinal şamandırası bulunuyor ($36^{\circ} 38.740' N$, $29^{\circ} 05.164' E$; BY AIS Q 5M) (Fethiye Körfezi, Batık Kaya feneri; ulusal no 32493, uluslararası no N5843; $36^{\circ} 38.75' N$, $29^{\circ} 05.17' E$; Q1.2s 7m 5M; altı sarı üstü siyah silindir kule üstünde sivri uçları yukarı bakan bir çift konik tepelik)¹². Şamandıra açığında yalı seyriyle ulaşılan Çamlı Burnu’nun batısındaki koy Kuleli Koyu. Çamlı Burnu’na zaman zaman Delikli Burun dendiği de olur.

¹² SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

Fethiye Limanı'ndan çıktığınızda pruvanızda boylu boyunca uzanan, doğuda Karadağ Yarımadası'nın denize yürüdüğü Dökükbaşı Tepesi'nin İblis Burnu (36° 32.649' N, 29° 00.517' E) ile batıda Kapıdağ Yarımadası'nın Kurtoğlu Burnu (36° 35.322' N, 28° 50.770' E) arasına çekilecek yaklaşık 8.5 millik hattın kuzeyinde kalan ve o yalın çıplaklığı

Körfezin batısında ve ortalarında 13-14 knot olan rüzgar doğuya Turunç Pınarı'na yaklaştıkça Kızıl Ada-Şahin Burnu hattına girerken 20-24 knot'a çıkar. Körfezin ortasındaki dalga yüksekliği de birden iki katına çıkar.

-A.Boratav, Mavi Yolculuk Rehberi-

ile sizi işgal eden bu mavi sular Glaukos Sinus olarak anılır. Glaukos Kolpos diyenler de olmuş, şimdilerde Fethiye Körfezi derler adına. Fethiye Körfezi'nin doğu sınırını Patara'dan denize dökülen Eşen Çayı'na kadar uzatanlar olsa da bu tanımlama daha çok denizcilik haritalarında yer alan "Fethiye liman sınırı" tanımlamasından kaynak almaktadır. Her ne kadar adına Fethiye Körfezi desek de bu coğrafyanın, körfezin iç denizi gibi uzanan Göcek

Körfezi'ni de kapsadığı unutulmamalıdır. Strabon'un kullandığı Glaukos isminin Nif'ten gelerek körfeze akan Glaukos Potamos'tan (Kızıl Dere) geldiği düşünülür. Anlatılarda karşılaşılan atından düşüp yaralandığında hekimlik tanrısı Asklepios'un hayata döndürdüğü Glaukos, yaşlı balıkçı Glaukos gibi çok sayıda Glaukos var. Buraya ismini verense, o büyük savaşta Likyalı Sarpedon ile birlikte Troya'nın yanında yer alan yiğit savaşçı Glaukos olmalı. Belki de taraf tutmak istiyor gönlüm. İnsanlar Apollon'a taparmış eskiden buralarda. Apollon deyip geçme; koca Zeus korkudan tarafsız kaldığında Troya Savaşı'nda, Troya'nın yanında yer almış Apollon. Bizden yani, Anadolu. Glaukos'un cansız bedenini, savaşın alevleri arasından alıp çıkartmış Apollon, "alın götürün memleketine, ışıklar ülkesi Lykia'ya, mezarını yıkılmaz kayalara yapın" demiş rüzgâra. Su perileri Nympheler de burada onun adına "sürekli akan", "bereketli akan" Glaukos Potamos'u, Kızıl Dere'yi yaratmışlar.

Körfezin yaz aylarında saat 10:00 gibi kendini hissettirmeye başlayan meltemi genellikle güney veya güneybatı yönünden eser. Gün içinde giderek yükselen rüzgâr 18:00'den sonra azalarak durulur. Meltemin bu hali Fethiye-Göcek hattında seyreden motorlu tekneler için bordadan gelen dalga yaparken, yelkenli tekneler için seyir keyfi yaratır ve dön-gel rotalı çok sayıda yelkenli teknenin sahne alışı izlenir. Yelken yapacak deniz sevdalıları körfezin içinde değişiklik gösterebilen rüzgâr ve dalga yapısına dikkat etmelidir. Fethiye ve Göcek Körfezi'nin kuzeyli sert rüzgârları, poyraz fırtınası denizciler tarafından dikkatle takip edilmelidir¹³.

¹³ Aynı durum, İblis Burnu'nun doğusunda kalan Belceğiz Körfezi'nde kible ve keşişleme fırtınaları için de geçerlidir.

İşte bu körfezin dibinde yatar iki güzel; Fethiye ve Göcek. Yelken turizminin zirvelerinden dünyalar güzeli Göcek, inanması zor ama bir zamanların maden yükleme iskesidir. Sonraları değişmiş kaderi. Turizm yenmiş madeni. Fethiye, “Işık Ülkesi” olarak tanımlanan Likya’nın batı limanı. Apollon’un kehanet merkezi olmakla da ünlü. Çokça değişmiş ismi. Hellenler Makri demiş bu diyara; Makri, uzak yer demek Hellen dilinde, ulaşılamayan yer anlamında kullanılmış.

Bizimkilerin dili dönmemiş Makri’ye, Meğri demişler alınca buraları. Bölgedeki beş kazaya tek bir kadının bakmasından sebep Beşkaza olmuş bir zamanlar adı. Fethiye merkezindeki meydanlardan biri halen bu ismi taşır. Ardından, ilk İstanbul-Şam yolculuğu için Sadık Bey ile 8 Şubat 1914’te Muavenet-i Milliye isimli Blériot XI/B

model uçağıyla yola çıkan ve yolculuğunu tamamlayamadan 27 Şubat 1914’te Şam’ın Taberiye ilçesi Şimiriye bucağı yakınlarında düşerek ölen ve Sadık Bey ile birlikte Selahaddin Eyyubi Türbesi haziresine defnedilen Tayyareci Yüzbaşı Fethi Bey’e ithafla Fethiye olmuş son ismi. Yaşamın yaz kış hareketli biçimde sürdüğü Fethiye’nin tarihi anlatmakla bitmez. Fethiye, 1957 yılında büyük bir deprem yaşamış. 3200’e yakın evin yıkıldığı depremde 67 kişi ölmüş. Deprem, antikçağdan kalan ve bir önceki depremde yıkılan tarihi eserleri neredeyse yok etmiş ve kent antik çağın yerleşim yeri üzerinde yeniden doğmuş; bu nedenle bazı kaynaklarda Fethiye, antikçağdan bu yana yaşamın devam ettiği yerleşim yeri olarak tanıtılır.

VI...

Artık Fethiye Körfezi, namı diğer Glaukos Sinus sularındayız. Planımız önce Kurtoğlu Burnu’na doğru seyredip oradan da Rodos hattına girmek. Aslında

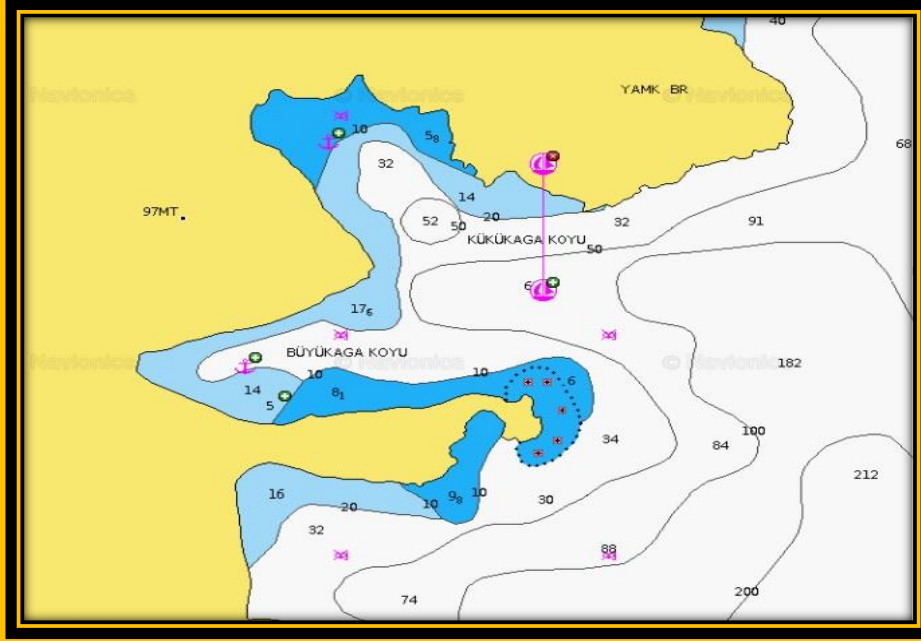
Fethiye’den çıkıp Rodos’a ulaşmak izlenecek en kısa rota da sizi Kurtoğlu Burnu açıklarından geçirir. Tabii başka bir rota çizerek ilerlemek de olası, ancak Rodos rotasını Kurtoğlu Burnu açıklarından çizmenin bir yararı daha var. O da olası bir hava değişikliğinde burna yakın Ağa Limanı’na sığınma olasılığı.

Ağa Limanları kuzeye çıkacak tekneler için, Kurtoğlu Burnu’na yakın en uygun atlama noktasıdır.

-S. Boro, Vira Demir-

... denizlerimizin hakim rüzgarları Fethiye Körfezi’nde özellikle iç kesimlerde lodosa döner. Tıpkı Gökova Körfezi’nde olduğu gibi, yaz aylarında Haziran sonunda hava oturur. Genellikle 13.00-15.00 arasında keyifli yelkene imkan veren 12-15 knot rüzgar yaşanır. Öğleden sonra 16.00-18.00 arasında bu rüzgar çoğunlukla 17-18 knot’a kadar yükselir. 18.30 gibi de hava çoğunlukla sıfır olur.

-A.Boratav, Mavi Yolculuk Rehberi-

Görsel-13: Ağa Limanı
(Kaynak: Navionics uygulaması)

Seyir hattımızda sancağımızda göreceğimiz 32 metre yüksekliğindeki Kızıl Ada Feneri (Kızıl Ada feneri (Gardiyan binalı); ulusal no 32490, uluslararası no N5841; $36^{\circ} 39.18' N$, $29^{\circ} 02.65' E$; Fl 5s 32m 15M; beyaz betonarme kule ve konut)¹⁴ 5 saniyede bir yanan ışığı ile 15 milden görünür. Şimdi selamlayıp vedalaştığımız Kızıl Ada Feneri, dönüş yolculuğumuzun nihayete erdiğinin habercisi olacak.

İskelemizde Kuleli Burnu'ndan Şahin Burnu'na uzanan hattın doğusunda kalan iri koy Kesmeli/Boncuklu Koyu, Gökgemile Koyu, Kalemyel Koyu ve Şahin Burnu'ndan hemen önceki Pınaraltı/Turunç Pınarı Koyu'nu barındırır. Boncuklu Koyu'nda bulunan Sea Me Beach ve Gökgemile Koyu'ndaki Help Beach son zamanların gözde beach club'ları arasında. Kalemyel Koyu plajı ise Hillside Oteli. Şahin Burnu'ndan hemen sonraki Akvaryum Koyu da dalış turlarının sıkça rağbet ettiği bir koy.

Kapıdağ Yarımadası'nın Fethiye Körfezine bakan tarafında Kurtoğlu Burnu'na takribi 1 mil mesafede bulunan Ağa Limanı girişte sancak baş omuzluğunuzda kalan ve kuzey batıya doğru uzanan Küçük Ağa Koyu ile iskele baş omuzluğunuzda kalan ve batıya doğru uzanan Büyük Ağa Koyu'na ev sahipliği yapıyor. Büyük Ağa Koyu'na İnce Koy ve Kızılkuyruk Limanı da denilmiş. Koy, dingin suları ve melteme kapalı konumuyla güvenli bir alan oluşturuyor, ancak doğudan esen rüzgârlara açık. Küçük Ağa Koyu melteme açık olduğundan solugan almaya da yatkın.

¹⁴ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

VII...

Saat 11:00; iyiden iyiye bıraktık kendimizi maviye...

Teknede bulunan insanlar, onlara seyir esnasında bir görev verilmiş olmasa bile, kendilerini nasıl tanımlarlarsa tanımlasınlar öncelikle seyrin bir parçasıdırlar. Ardından, teknedeki konumları, seçtikleri yer veya ruh halleriyle teknenin bir parçası olurlar. İnsanı sessizce, bazen farkında bile olmadan sarmalayan bir dönüşümdür bu. Bitmedi, devam eder dönüşüm ve nihayetinde takımın bir parçası olur teknede bulunanların tümü. “Ben ne yaptım ki, alt tarafı kahve koydum fincanlara” demek bile takımın bir parçası olduğunuzu gösterir aslında. Seyir boyunca olası olduğunca düzenli aralarla mevkimizi ve seyir bilgilerini not etmeye çalışacağız. Belirli aralıklarla bu notları tutmanın çok sayıda yararı var; özellikle de açık deniz seyri yapılıyorsa. Yararlarından biri de teknedeki takım ruhunu ve seyir konsantrasyonunu canlı tutmak. Çok istememize karşın, pruvamızdan gelen rüzgârla yelken seyri yapmak şimdilik olası görünmüyor; tramolalarla ilerlemek de olası ama geç kalmadan, gümrük ofisi kapanmadan varmak istiyoruz Rodos’a.

Tablo-1: Fethiye-Rodos seyri mevki ve seyir bilgileri (23 Kasım 2023).

Saat	Koordinat	Seyir yönü (derece)	Seyir hızı (mil)	Motor devri (devir/dk)	Rüzgâr yönü (derece)	Rüzgâr hızı (knots)
11:30	36° 38,786' N 29° 05,266' E	279	6,6	1800	250	9,3
12:00	36° 37,797' N 29° 00,734' E	248	6,6	1800	235	7,2
13:00	36° 35,848' N 28° 53,830' E	242	6,9	1800	200	7,0
14:00	36° 33,653' N 28° 46,060' E	248	6,8	1812	270	8,3
15:00	36° 31,692' N 28° 37,400' E	248	6,6	1800	270	6,7
16:15	36° 29,770' N 28° 28,757' E	255	6,7	1800	243	10,0
17:15	36° 28,460' N 28° 21,510' E	245	6,6	1800	220	11,3

Rota Rodos’a olunca sohbet de denize ve adaya dair... Buralarda olup da büyük ustayı anımsamadan olmaz. Halikarnas Balıkçısı sıklıkla Arşipel diye anar Ege Denizi’ni, şöyle anlatır bu suları süsleyen adaların oluşumunu: “Mitologya çağında, ufkun öte yakasındaki çocuğunu beslemek isteyen Tanrıça Hera, Tanrısal göğüslerini sıkır; sütün fışkırmasıyla gökkubbede geniş bir yay çizer ve böylece Samanyolu yaratılmış olur. Sütten Akdeniz’e düşen damlalardan, çılgın ada galaksileri oluşur.”

Haritalar ekvator çizgisine paralel olduğu kabul edilen enlemlere (paralel) ve kutupları birleştiren uzunlukları birbirine eşit ve enlemlere dik olan boylamlara (meridyen) bölünmüş olarak gösterilir. Enlemler ekvatorun altında ve üstünde 90'ar tanedir, ekvator çizgisi 0 kabul edilerek artan numaralar ile ve kuzey yarımkürede N, güney yarımkürede S harfi ile gösterilir. Boyamların başlangıç noktası İngiltere'de bulunan Greenwich'dir. Boyamlar 0 kabul edilen Greenwich'den uzaklaştıkça artan numaralar ile 180'er tane olmak üzere doğuya doğru E, batıya doğru W harfi ile birlikte gösterilir. Her bir derece 60 dakikaya, her dakika 60 saniyeye bölünür. Günümüzün navigasyon cihazlarının büyük çoğunluğu dakikayı 1/100'lük küsürat ile gösterir. Haritadaki 1 derecelik mesafe 60 NM'ne, 1 dakikalık mesafe de 1 NM'ne eşittir.

Bir örnek olarak, "36° 12' N, 29° 20' E" koordinatı, Ekvator çizgisinden (36x60)+12=2172 NM yukarıda ve Greenwich'den (29x60)+20=1760 NM uzaklıktaki mevkide olduğunuzu gösterir.

NOT: Markator projeksiyonlu haritalar 60° N-60° S arasındaki bölgede kullanıma uygundur.

Rodos, On İki Adalar'ın idari merkezi. Menteşe Adaları, Dodekanez Adaları gibi isimlendirmeleri de olan On İki Adalar, Adalar Denizi de denen Ege Denizi'nin güneyinde bulunan bir grup adayı tanımlamak için kullanılıyor. Aslında sayıları daha fazla olan bir adalar grubunu tanımlayan On İki Adalar isimlendirmesinin Osmanlı'nın gayrimüslim bölgelerde uyguladığı bir yönetim sisteminden köken almış olabileceği yönünde bir görüş var. Bu sistemde her 10 hane bir temsilci seçiyor, bu temsilciler de bölgeyi yönetecek 12 kişilik bir heyet belirliyor. Aslında Güney Sporatlar veya Güney Sporat Adaları olarak adlandırılan bölgede bulunan irili ufaklı adaların sayısı yirmiden fazla. On İki Adalar denilince en çok akla gelenler Astypalaia-İstanbulya, Halki-Herke, Kalymnos-Kilimli, Karpathos-Kerpe, Kasos-Çoban, Kos-İstanköy, Leros-İleriye, Nisyros-İncirli, Patmos-Batnaz, Rhodes-Rodos, Symi-Sömbeki ve Tilos-Papazlık. Listeye sıkça girenlerden biri de Meis-Kızılhisar.

Osmanlılar önce Ege Adaları, ardından Cezayir-i Bahr-i Sefid (Akdeniz Adaları) diyorlar. Adalar grubu, Antik Çağ'da Hellen dünyasının bir parçası olarak görüyor. Ancak, adaların Anadolu'ya yakınlığı ve etkileşimini gözardı eden bu tanımlama biraz tartışmalı. Hellenistik dönemde ve Roma döneminde adaları kapsayan siyasi veya coğrafi bir birim izlenmiyor. Bizans İmparatorluğu döneminde Dhodhekanisos adıyla bir düzenleme yapılıyor. Osmanlı'nın 1522'de Rodos'u almasıyla birlikte yönetsel güç Osmanlı'ya geçiyor.

Osmanlı'nın Ege'ye açılarak Limni, Eğriboz, Midilli gibi büyük adalardan sonra Rodos ve

İstanköy'ü de almasıyla birlikte egemenlik sahası oldukça büyük bir hal alıyor. Gelibolu Sancak Beyi tarafından yönetilen donanmanın başına Barboros Hayrettin Paşa'nın getirilmesiyle birlikte yeni bir idari yapılanma oluşturuluyor ve 1533'de Kuzey Afrika ile Ege adalarını içine alan merkezi Gelibolu olan Cezayir Beylerbeyliği kuruluyor ve ayrı bir eyalet¹⁵ olarak tanımlanıyor. 1568-1574 tarihlerini kapsayan Osmanlı belgelerinde

¹⁵ Osmanlı taşra teşkilatında bir beylerbeyi tarafından yönetilen en büyük idari birim.

Kaptanpaşa veya Cezayir-i Bahr-i Sefid adıyla anılan eyaletin Gelibolu, Eğriboz, Karlı-ili, İnebahtı, Rodos, Midilli, Sakız ve Cezayir-i Mağrip şeklinde 7 idari birime ayrıldığı izleniyor. Daha sonraki belgelerde içerdiği coğrafyalar değişiklikler gösteriyor.

Trablusgarp Savaşı (1911-1912) sırasında adaların büyük bölümü İtalya tarafından işgal ediliyor. On iki Adalar terimi ilk olarak Balkan Savaşı (1912-1913) sırasında Yunanlar tarafından kullanılıyor. 1912 yılındaki Uşi (Ouchy) Antlaşmasında On İki Adalar'ın Osmanlı'ya verilmesine karar veriliyor, ancak Yunanistan'ın adaları işgal etmesi olasılığına karşı adaların Balkan Savaşı sonrasına kadar İtalya'da kalması kabul ediliyor. Ne var ki, İtalya adaları Osmanlı'ya vermekten vazgeçip kendi topraklarına katıyor. Ardından I. Dünya Savaşı geliyor ve Sevr Planı'na göre On İki Adalar ve Meis'in İtalya'ya bırakılması planlanıyor. Sevr gerçekleşmiyor ama Lozan Antlaşması'nda On İki Adalar yönetiminin İtalya'da kalması teklif ediliyor ve kabul ediliyor. İtalya'nın II. Dünya Savaşı'nda 1943'te teslim olması üzerine bölgeyi İngilizler almak istiyor ama olmuyor. Denetimi eline geçiren ve adalara birlik çıkartan Almanlar da Mayıs 1945'te adalardan çekiliyor ve Paris Antlaşması (1947) ile bölgenin yönetimi Yunanistan'a geçiyor.

VIII...

Kurtoğlu Burnu'nu sancağımızda bırakıp ilerlemeye devam ediyoruz; yol üstünde, 10 saniyede bir çakan beyaz ışığı 10 milden¹⁶ görünen Peksimet Adası Feneri (Peksimet Adası feneri; ulusal no 32445, uluslararası no N5839.5; 36° 34.05' N, 28° 49.50' E; Fl 10s 35m 10M; madeni çatma plon)¹⁷. Takribi 30-31 mil var daha. Her şey yolunda, keyfimiz yerinde. Aklımızda kalan sadece rüzgârın yelken açacak fırsatı henüz tanımamış olması. Poseidon ile pazarlıkları Temel Abi yürütüyor. Arada kızıyor, yükseliyor Poseidon'a, hemen uyarılar geliyor; “aman abi, kızdırmayalım”. Poseidon'u kızdırmak işine gelmez denizcinin. Zeus'un, babası Kronos'u önce kusturup kardeşlerini kurtarması, ardından da öldürüp yerine geçmesi sonrasındaki miras paylaşımında denizler Poseidon'a düşmüş. Genel olarak Akdeniz ve Ege ile ilişkilendirilen Poseidon hem dinginliği, hem kızgınlığıyla meşhur. Onun bu özelliği Akdeniz ve Ege'nin durgunluk ve fırtınalar arasında gidip gelen sularına benzetilir.

Bir de mevki ve seyir bilgileri tablomuzda yer alan 1812'nin öyküsü var. Kimi zaman kırılma anları olur seyrin. Koyu sohbete “seçme ezgiler” eşlik ediyor. Metin'in “Deniz Üstü Köpürür” ile başlattığı seçmeler, denizciler korosunun eşlik ettiği “Sil Baştan” ile sürüyor. Saat 14:00... Kış havuzluktaki masanın başında, elimde kalem kâğıt mevki ve seyir bilgilerini istiyorum. Bu sefer bilgileri verme sırası Öner'de. Sıra motor devrine geldiğinde kopuyor ince tel: “Yaz, 1810, aslında küsüratı da var ama sen 1810 yaz.” Kocaman kahkahalar patlıyor mavinin ortasında. 1810 küsürat değil mi sanki? Onun da

¹⁶ Navionics uygulamasında fener ışığı 12 milden görünür bilgisi bulunuyor.

¹⁷ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

mı küsüratı var? “Aslında 1812 ama ben küsüratsız söyledim” diyor Öner. Biz de defterimize onun söylediği gibi 1812 olarak geçiriyoruz motor devrini.

IX...

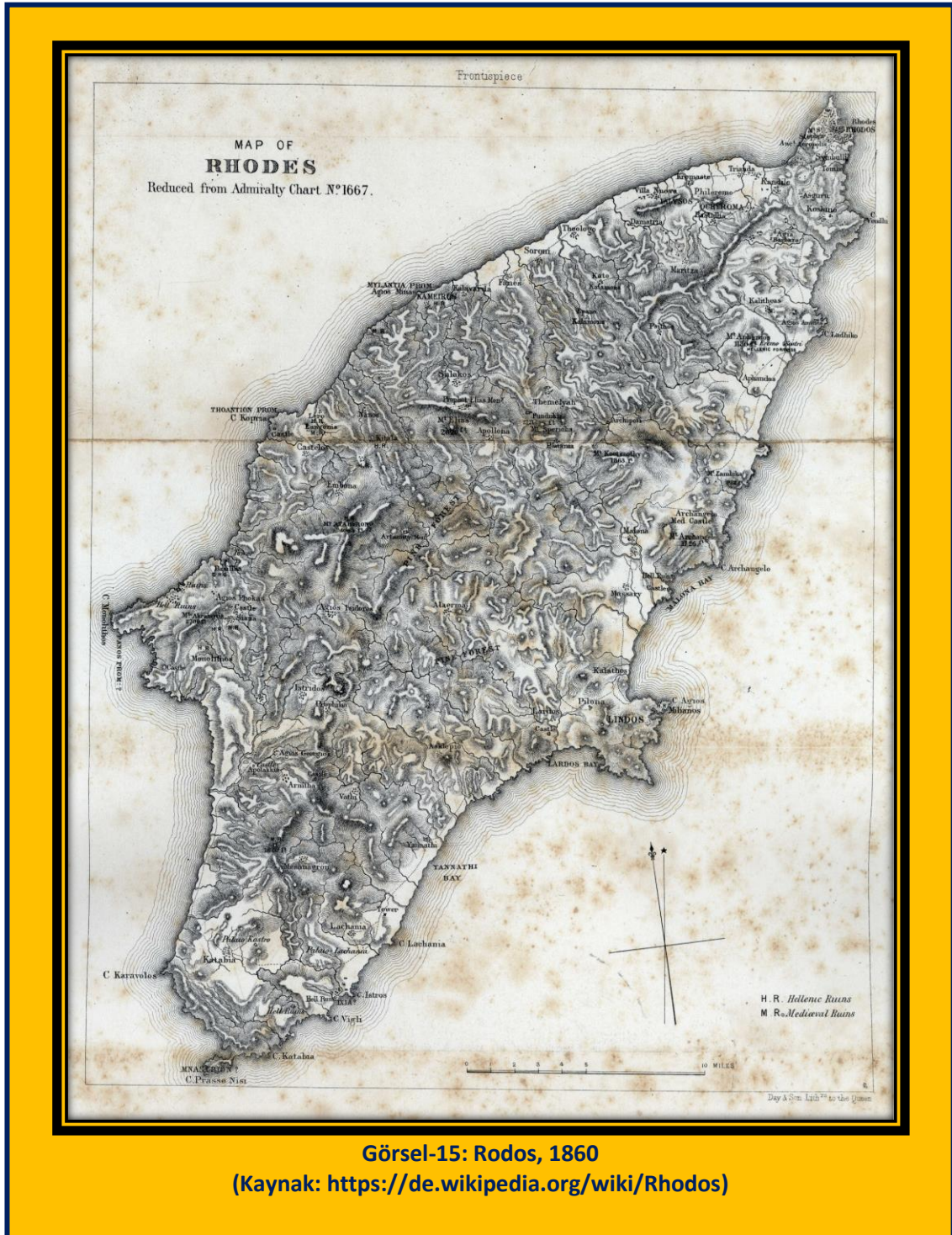
Neler süslemez ki gezginin düşlerini; kimi zaman beyaz, kimi zaman rengârenk boyalı evler, kıvrılarak akıp giden sokaklar, konuklarını kendi sınırlarına hapseden pahalı ve gösterişli beş yıldızlı otellerin ve tatil köylerinin işgal etmediği sahillerdeki irili ufaklı tavernalar, temiz, masmavi deniz; hepsi kendine yer bulur düşlerde. Bana kalırsa, güneşten kaçıp ağacın gölgesine sığınmış kahvehanelerde kahvesini, bazen de uzosunu yudumlayarak yüksek sesli koyu bir sohbe dalmış üç-beş yaşlı adamdır Yunan adalarını tanımlayan en tipik görüntü. Kim bilir, belki de bu yüzden bizdenmiş gibi durur.

Denizde zaman, saatine bakmazsan eğer, kesinlik içermez; gökyüzünün ve denizin rengine, bir de yüreğinin ne hissettiğine göre şekillenir zaman. İşte, başında ısıltılı tacı ve Pyrois, Aeos, Aethon ve Pflegon isimli dört heybetli atın çektiği güneş arabasıyla Helios gökyüzünden yol gösteriyor bize. Rivayet odur ki, başlangıçta Gaia vardı; dünyayı, yeryüzünü ve toprağı simgeleyen Gaia. Kendi kendine doğurandır Gaia, kendine eşit gökyüzünü, Uranos'u yarattı. Sonra birleşip Uranos ile dağları ve denizi yarattı, titanları doğurdu; titanlar da pek çok şeyi. Gaia ile Uranos'un çocukları Hyperion ve Theia'nın çocuğudur Helios; kardeşleri de şafak tanrıçası Eos ile ay tanrıçası Selene; haliyle üçü de

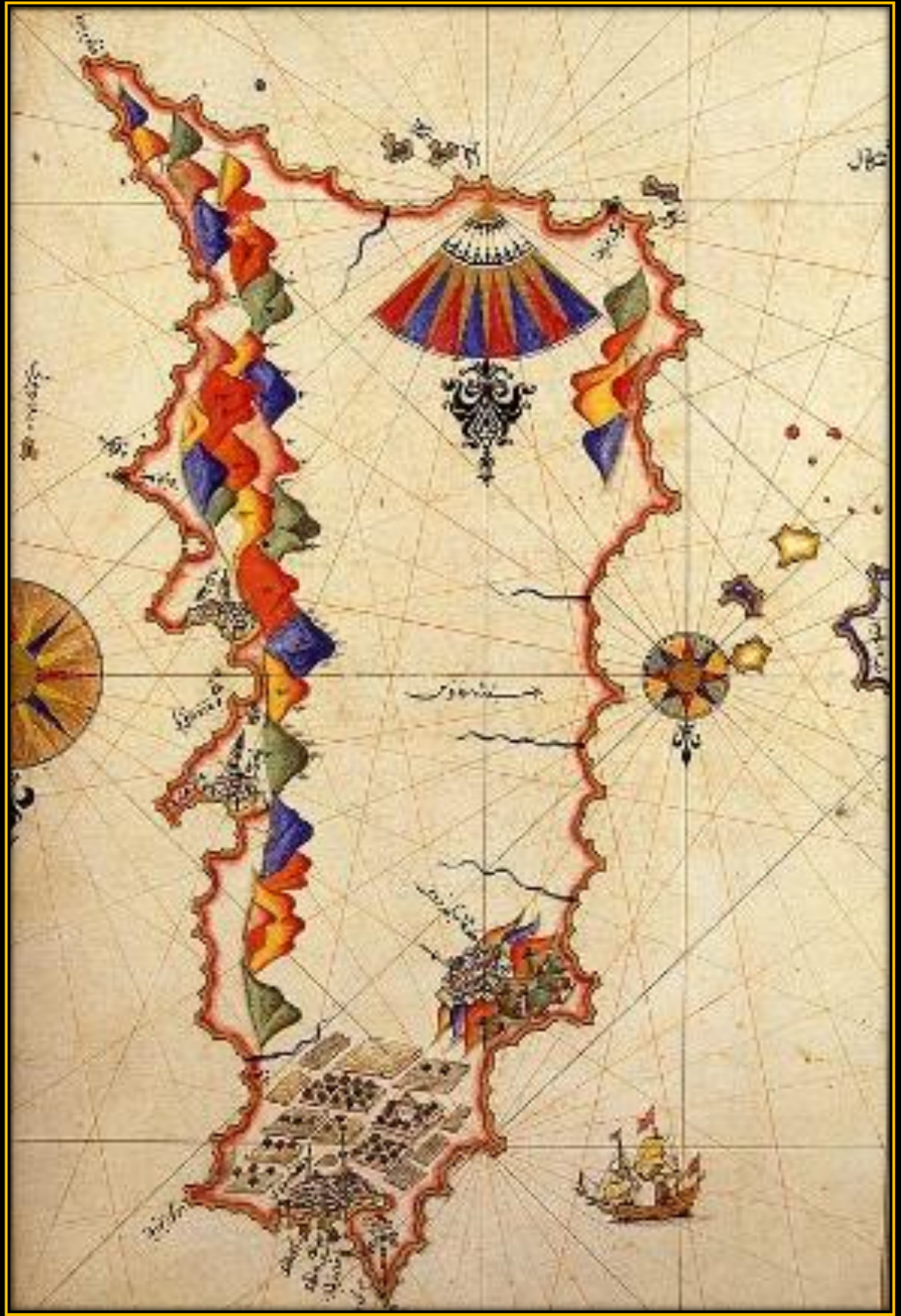
Görsel-14: Keyif zamanı
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

titan. Canova, şafak tanrıçası Eos'u dünyayı dört bir yandan sarmalayan Okeanos Irmağı'nın kıyısındaki evinde oturan, güneş doğsun diye her sabah çıkıp gökyüzünü aralayan, sarıçığdem rengi elbisesiyle kanatlı ve taçlı bir güzel olarak anlatır. Ve yine rivayet odur ki, savaş tanrısı Ares ile birlikte olduğu için Afrodite tarafından yakışıklı erkeklere sürekli ve karşı konulamaz bir aşk duymakla cezalandırılmış, bu yüzden de çokça macerası olmuş. Zephyros (meltem), Boreas (Poyraz), Notos (Lodos) ve sabahyıldızı Eosphoros'un (Venüs'ün sabahki hali) onun çocukları olduğu anlatılır.

Görsel-15: Rodos, 1860

(Kaynak: <https://de.wikipedia.org/wiki/Rhodos>)

Görsel-16: Piri Reis'in Rodos haritası
(Kaynak: https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Rhodes_by_Piri_Reis.jpg)

Anlatıya göre, Helios, her sabah doğudan, Kolhis'ten Eos'un hazırladığı arabasıyla gökyüzüne yükselir, Okeanos'un batı ucuna sürermiş arabasını; gece olunca da Hephaistos'un yaptığı altın bir tekneyle Okeanos'u aşip geri dönermiş başladığı yere. Bu arada, zaman zaman birbirlerine benzetilse de Helios ve Apollon farklı kişiler; Helios, güneşin ta kendisi. Bir de ufak not düşelim Canova'dan; Helios, Eos ve Selene anlatıları Hellenleşmemiş toplumlarda daha belirgin anlatılmakta. Nereden çıktı şimdi Helios dersin, o da birazdan bulacak anlamını.

Ve yine rivayet odur ki, tanrıların başı, bu güzel coğrafyanın adalarını çocukları arasında paylaştırırken Helios'u unutup ve kırgınlığını gidermek için ona su perisi Rhode'u armağan ediyor. Helios da Rhode için bir ada yaratıyor; Rodos Adası. Helios'un Okeanos'un kızı Klymene'den olan kızları Heliadai (Helios kızları), Rhode'dan olan yedi oğlu da Heliades (Helios oğulları) olarak biliniyor.

İşte şimdi, Helios, adasına götürüyor bizi. Kismetse, günbatımı zamanlarında varmayı planlıyoruz adanın kuzey ucundaki, Kanuni'nin almak için aylarca uğraştığı, İtalyanların Rodi, Latinlerin Rodes dediği Rodos'a.

X...

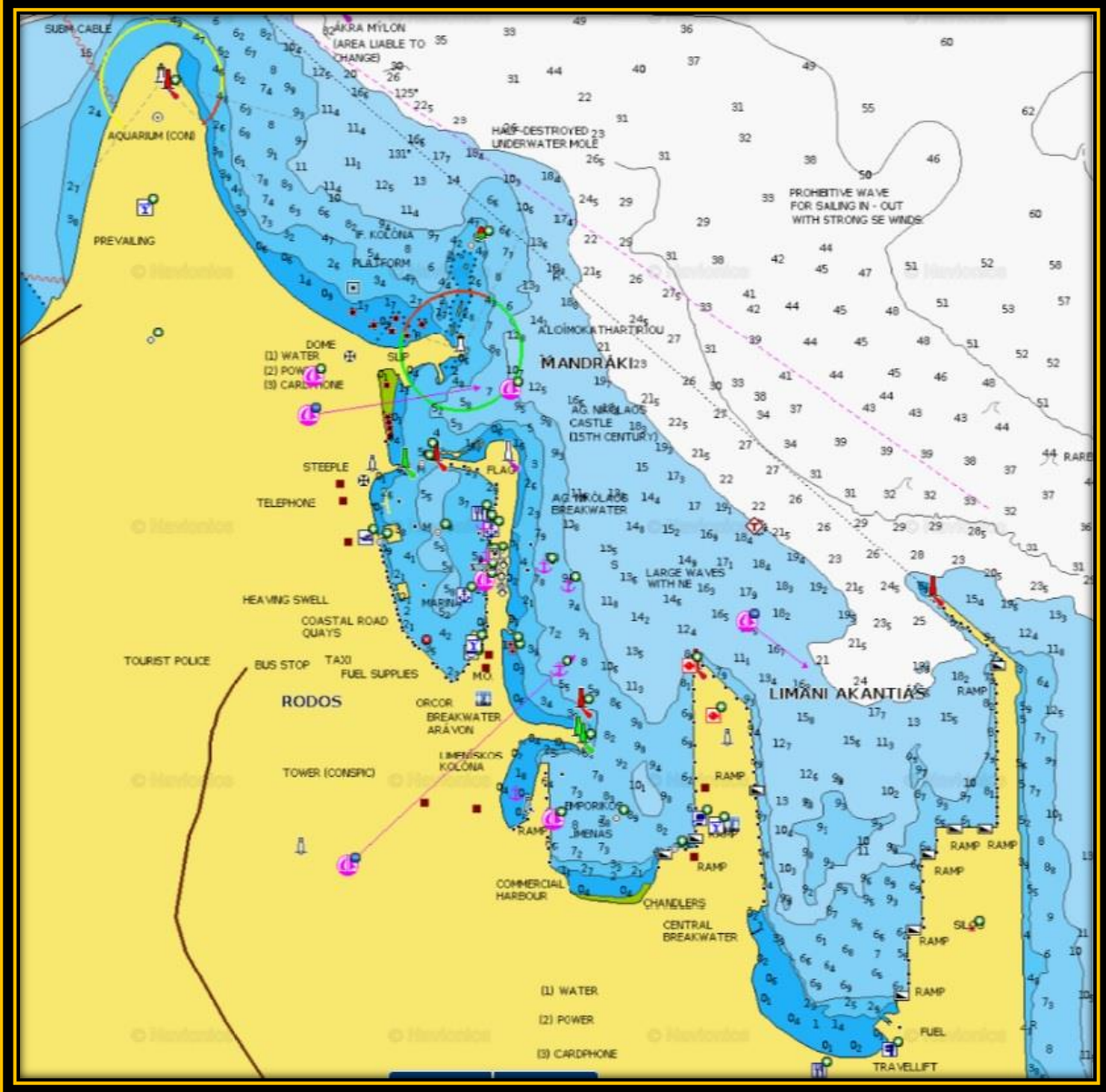
Saat 16:00 gibi rüzgar biraz yön değiştirdi ve hızını arttırarak 10 knots'a çıktı. Kararımız yelkeni de açarak motor-yelken devam etmek... Rodos'ta gümrük işlemlerimizde bize yardımcı olacak Figen Hanım ile telefon irtibatı sağladık. Mandraki'de yer yok, Rhodes Marina'da bağlanacağız.

Şehrin denizden girişinde adanın kuzey ucunda birbirine komşu 3 liman alanı bulunuyor; doğudan batıya Limani Akantias, Limenas Emporikos ve Mandraki. Bağlanmak için makbul olan, daha çok tercih edilen Mandraki. Gümrük ofisi ortadaki Limenas Emporikos'a girince iskele tarafınızda kalan merkez rıhtımda bulunuyor. Adaya doğudan gelerek yaklaşıldığında mendirek üzerinde denizden 10 metre yükseklikte, 5 saniyede bir yanan kırmızı ışığı 6 milden görülen bir fener var (Rodos Limenas Akantias, doğu mendirek

**Görsel-17: Günbatımında Rodos'a doğru
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)**

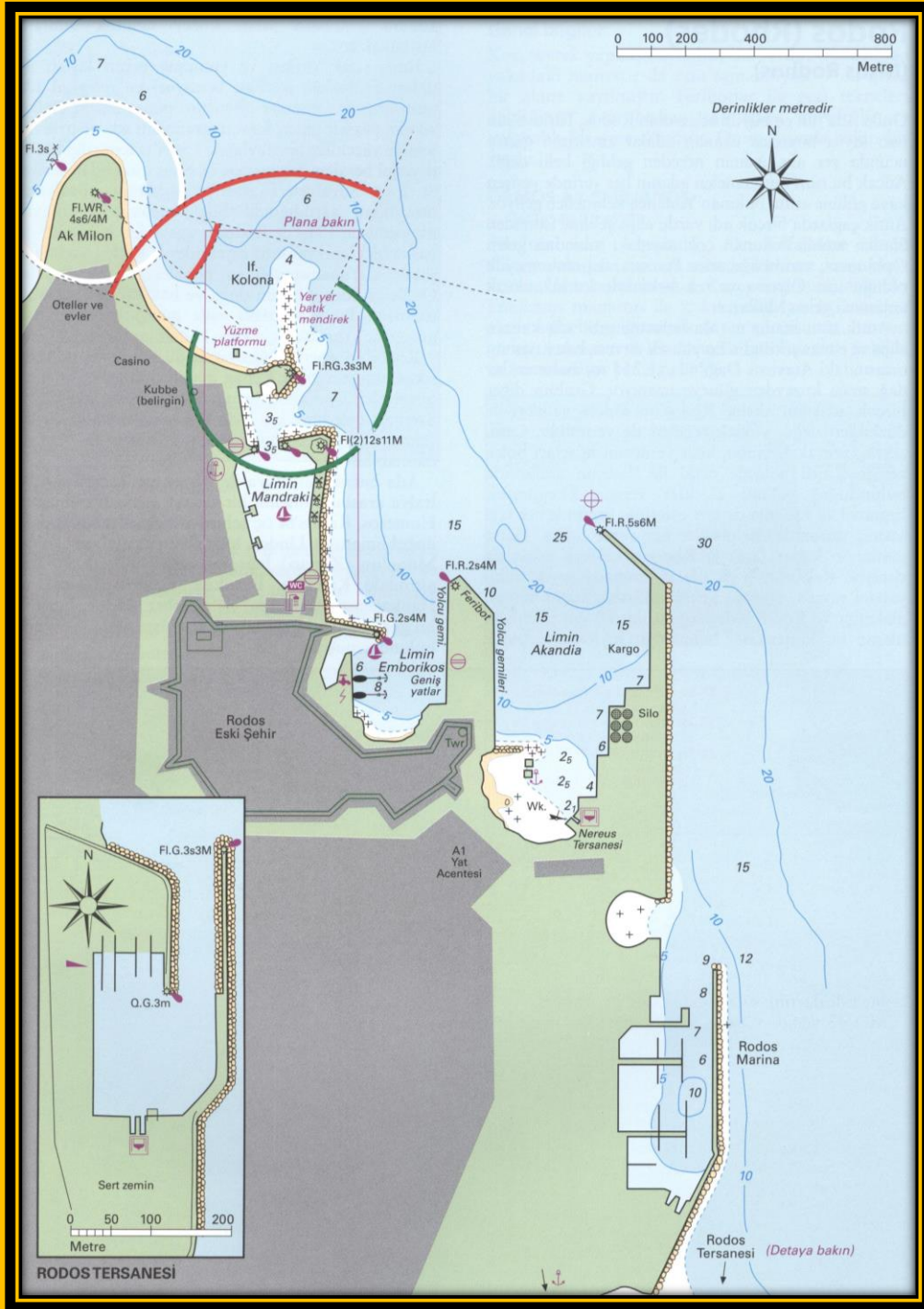
feneri; ulusal no 31970, uluslararası no N4752; $36^{\circ} 26.93' N$, $28^{\circ} 14.22' E$; Fl R 5s 6M; kırmızı kuşaklı ve galerili madeni çatma kule)¹⁸. Onun hemen batısında, merkez rıhtım üzerinde denizden 8 metre yüksekte, 2 saniyede bir yanan kırmızı ışığı 4 milden görülen bir fener (Rodos Limenas Emborikos, merkez rıhtım feneri; ulusal no 31950, uluslararası no N4749; $36^{\circ} 26.85' N$, $28^{\circ} 13.92' E$; Fl R 2s 4M; kırmızı kuşaklı madeni çatma)¹⁹ bulunuyor.

Görsel-18: Rodos Limanı
(Kaynak: Navionics uygulaması)

¹⁸ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

¹⁹ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

Görsel-19: Rodos Limanı
(Kaynak: R. Heikell ve L. Heikell, Yunanistan Kıyıları Seyir Kılavuzu)

Bu iki feneri iskelenizde bırakıp batı istikametinde ilerlediğinizde karşınıza Mandraki'ye girişi gösteren iki fener daha çıkıyor. Güneyde olan ve Saint Nicholas Fortress (Nicolas Kalesi Feneri) olarak da adlandırılan fenerin denizden yüksekliği 24 metre, 12 saniyede bir ikili yanan beyaz ışığı 11 milden görülüyor (Rodos Kastro Agios

Nikolaos; ulusal no 31900, uluslararası no N4744; 36° 27.07' N, 28° 13.68' E; Fl(2) W 12s 11M; beyaz kule üzerinde fanus)²⁰. Kuzeyde olan ve Fallen Angel olarak da adlandırılan fenerin denizden yüksekliği 8 metre, 3 saniyede bir kırmızı ve yeşil yanan ışığı 3 milden görülüyor (Rodos Akra Limokathartiriou; ulusal no 31910, uluslararası no N4745; 36° 27.18' N, 28° 13.63' E; Fl RG 3s 3M; madeni çatma kule üzerinde galerili madeni sütun)²¹. Bu iki fenerin arasına girince iskeleye doğru dönüp sancağınızda

erkek (Elafos), iskelenizdeki dişi geyik (Elafina) heykellerinin arasından Mandraki Limanı'na giriliyor. Normal bir yaz gününde, Mandraki, dingin suları, bembeyaz yelkenliler, rengârenk balıkçı tekneleri, geyik heykelleri, kaldırımları dolduran insanlar ve kıyıya sıralanan sünger satıcıları ile karşılar sizi; hafızanıza kazınacak çoşkulu bir hareketliliktür Mandraki. Boratav, adanın geyik merakının binlerce yıl öncesine dayandığını aktarır. Rivater odur ki, her deliğin, her taşın altından çıkan yılanlardan muzdarip Rodoslular Delos Adası kâhinlerine danışıyorlar. Kâhinler “yılanlar geyiklerin olduğu yerde yaşamaz” deyince de geyikler bir tür kutsallık kazanıyor. Adada egemenlik kuran her kim varsa bu kehanete/inanca saygı gösteriyor. Adaya gemilerle geyik

**Görsel-20: Günbatımında Rodos'a doğru
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)**

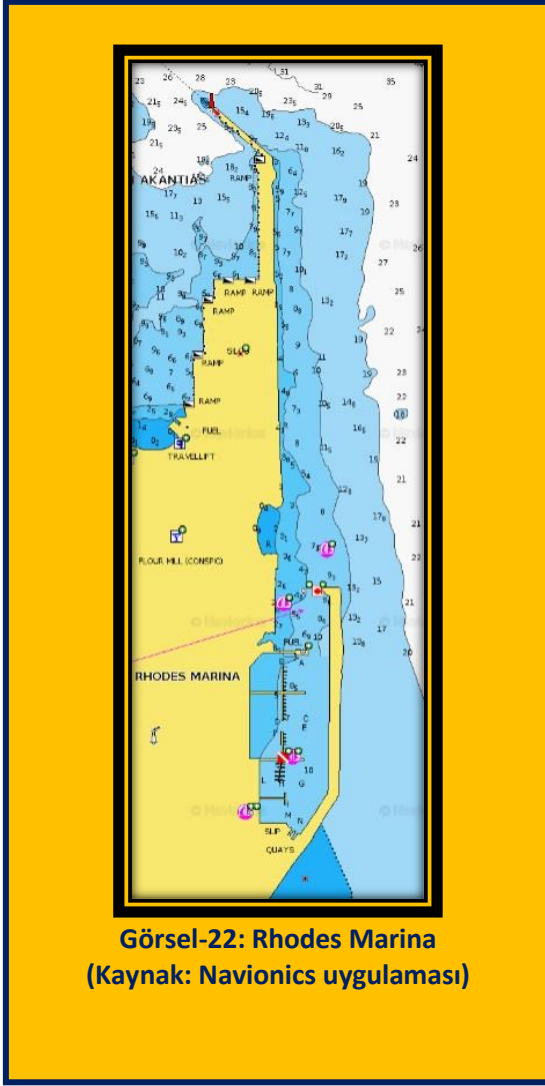

**Görsel-21: Günbatımında Rodos'a doğru
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)**

taşınıyor. Eskiden bu girişin sancak tarafındaki erkek geyik heykelinin yerinde, dünyanın yedi harikasından biri olan Rodos Heykeli bulunmuş, tekneler onu selamlayarak girermiş limana. 15 metre yüksekliğinde bir binanın üzerinde duran heykelin boyu 32 metreymiş. Farklı bir anlatıya göreyse heykelin iki bacağı bugün görülen geyik heykellerinin yerindeymiş ve tekneler arasından geçerek limana girermiş. Heykelin ortaya çıkışının da ilginç bir öyküsü var. Onu da Rodos tarihinin içindeki sırasına bırakalım.

²⁰ SHOD, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

²¹ SHOD, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

Rhodes Marina, doğudaki mendireğinin hemen güneyinde. Üçüncü çağrımıza (Ch 72) yanıt geldi ve bağlanma noktamıza ulaştık. Bize yardımcı olan marina personeli yüksek bir hava geleceğini ve baştan üç tonoz halatı almamızı öneriyor. Planımızın o havadan önce Rodos'tan ayrılmak olduğunu söyleyince üçten vazgeçip ikiye razı oluyorlar. Marina oldukça geniş bir alana sahip. Ancak bağlanmamıza yardımcı olan ekibin davranışlarından da kolayca sezilebileceği gibi, güçlü havalarda huzursuzluk yaratabilir izlenimi veriyor. Figen Hanımı beklerken kısa bir toplantı ile geceyi tarihi Rodos şehrine ayırmayı, yarın sabah bir araç kiralayıp Lindos'a kadar gidip gezmeyi ardından da adadan ayrılmayı planlıyoruz. Bu, en geç yarın akşamüstü sularında adadan ayrılmak ve yarınki gezimiz boyunca telefonlar elimizde havayı izlemek anlamına gelse de artık Rodos Adası'ndayız. Geldik işte...

XI...

İyiden iyiye oturan gecenin koynunda tarihi Rodos şehrinin sokaklarına dalmak için hazırız. Figen Hanımdan güzel mezeler için aldığımız öneri doğrultusunda, Breeze'i dinlenmeye bırakıp Petalaika adındaki restorana ulaşmak üzere yola koyuluyoruz. Petalaika antik şehirde, turistleri ve gezginlerce çokça bilinen Romeo isimli restoranın hemen karşısında. Yıllar önce ailecek Rodos'a yaptığımız gezide Romeo'da öğlen yemeği yemiş ve hemen karşısındaki mekânların boşluğuna şaşırıştık; o zaman şaşırdığımız boşluğun nedeni de şimdi ortaya çıktı. Rodos'ta yaz sezonu kapanmış durumda. Rengârenk yaz, kalabalığını da gürültüsünü de alıp gitmiş, adayı sessizliğiyle başbaşa bırakmış. Tek tük karşılaştığımız insanları saymazsak, bütün ada bizim gibi sanki.

Adanın tarihsel öyküsü daha eski zamanlara uzansa da eski şehrin öyküsü daha yakın zamanlardan başlıyor. Adanın mitolojik başlangıç öyküsünde sözü edilen güneş tanrısı Helios ile adaya adını veren su perisi Rhode'un yedi oğlu oluyor. Tarihsel

Görsel-23: Rhodes Marina
(Fotoğraf: A. Öner Kurt)

yolculuğun şehir devlet aşamasında adada bu oğullardan olan üç torunun ismiyle üç kent kuruluyor; Lindus, Ialysus ve Camirus. Bazı kaynaklar bu isimlerin torun değil çocukların ismi olduğunu belirtiyor. O zamanlarda adada beş yılda bir kutlanan Halielia şenliklerinde, Helios'un kullandığına inanılan güneş arabasına atıfla bir savaş arabası ve dört at adak olarak denize atılıyor.

Arkeolojik bulgular adanın Neolitik Çağ'a dayanan bir geçmişi olduğunu destekliyor. Erken uygarlıklara ait ilk somut bulgulara kuzeybatı kıyısındaki Trianda (Ialysus) kentinde rastlanmıştır. Bir mitolojik anlatıya göre, adanın ilk yerleşimcileri metal işçiliğini keşfeden Telchines'e atıfla, bu işte usta Telchinesler. Ada, MÖ 16. yüzyılda Minoslularla yakın teması ile Tunç Çağı'nın önemli merkezlerinden biri haline geliyor. Lindos'ta bulunan Athena Tapınağı MÖ 1510'a tarihleniyor. Ialysus (Trianda) depremle ve Thera'nın volkanik patlamasıyla yerle bir olsa da Yunan anakarasındaki Mikenler tarafından yeniden inşa ediliyor ve MÖ 14. yüzyılda adada Miken kolonileri oluşuyor. Mikenlere özgü yapıyla tanınan mezarlarda bulunan objeler arasındaki Mısır bok böceği ve Akdeniz foku figürleri adanın geniş iletişim ve ticaret ağının göstergesi olarak kabul ediliyor. MÖ 11. yüzyılda Miken uygarlığının son bulması sonrasında Yunan kolonizasyonunda artış izleniyor.

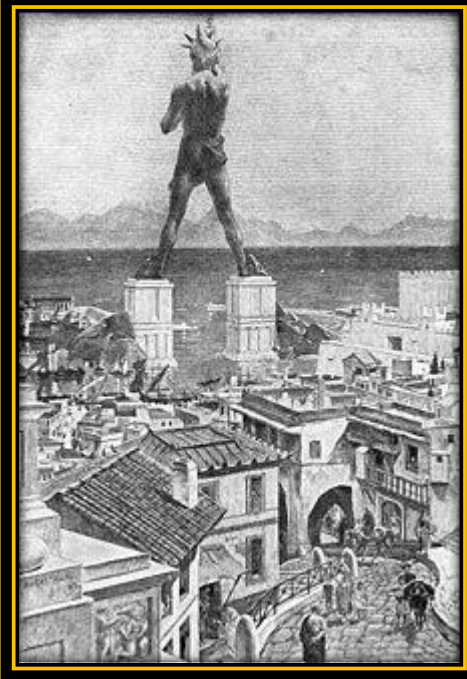
Bronz Çağı'nın sonlanmasından sonra adanın Kıbrıs ile teması başlıyor. Hellen efsanelerinde Rodos'un Tlepolemus önderliğinde Troya Savaşı'na katıldığı aktarılıyor; Troya'yı almak isteyenlerin yanında. MÖ 8. Yüzyılda Dorları görüyoruz. Dorlar, Kos,

Knidos ve Halikarnasos ile birlikte adada Lindus (Lindos), Ialysus ve Camirus (Kameiros) şehirlerini kuruyorlar; bunlara Dorian Hexapolis deniyor. Bir Yunan şair olan Pindar'ın heykelinin kaidesinde yazanlara göre adada kurulan şehirler, güneş tanrısı Helios ile bir su perisi olan Rhode'dan olan üç erkek çocuğun adını taşıyor. Bu arada, adaya özgü pembe bir amber çiçeği de Rhoda adını taşıyor. Başka bir anlatıda da çocuklardan birinin Mısır'a giderek Heliopolis'ini kurduğu ve Mısırlılara astrolojiyi öğrettiği aktarılıyor. Sicilya'da bulunan Gela ve Likya'da bulunan Phaselis bu şehir devletlerin kolonileri olarak kuruluyor.

Ada MÖ 490'da Pers egemenliğine geçiyor. MÖ 478'de Atina'dan gelen kuvvetler Persleri yeniyor ve Rodos kentleri Atina Birliği'ne katılıyor. Birliğin üyesi olmasına karşın MÖ 431'deki Peleponnes Savaşı'nda Rodos büyük ölçüde tarafsız kalıyor. MÖ 404'e kadar devam eden savaşın sonuna yaklaşırken Rodos savaştan tümüyle çıkıp bağımsız bir yola giriyor. Takvimler MÖ 408'e geldiğinde üç şehir daha güçlü tek bir şehre dönüşme kararı vererek adanın kuzey ucunda bugünün Rodos'unu kuruyorlar. Strabon'a göre ortak ve yeni şehrin planlamasını Atinalı mimar Hippodamos yapıyor.

MÖ 378'de ada Karya Kralı Mausolus'un egemenliğine giriyor ve Mausolus MÖ 357'de adada bir garnizon kuruyor. MÖ 340'da yeniden Pers hâkimiyeti başlıyor. Ne var ki ada, MÖ 332'de Büyük İskender'in egemenliğine geçiyor. MÖ 323'te Büyük İskender'in Babil'de ölümü sonrasında İskender'in generalleri Ptolemy, Seleucus ve Antigonos iktidarı ele geçirmek için mücadele ediyorlar ve krallık aralarında bölüşülüyor. Rodos İskenderiye'de bulunan Ptolemy ile güçlü ilişkiler kuruyor. Bu dönemde Rodos denizcilik için olduğu kadar tüicaret ve kültür açısından da önemli bir merkez olarak geliyor, Rodos'un madeni paraları Akdeniz'in her yanında dolaşmaya başlıyor. Retorikçi Aeschines ve Donyus Thrax, Rodoslu Apollonius, gökbilimci Hipparchus ve Geminus adada okulları bulunan ünlüler. Bir de heykeltıraşlar okulu var; zengin ve dramatik bir usupları var. Vatikan Müzesinde bulunan Laocoön heykelleri ve Sperlonga'da Tiberius villasındaki dev heykeller bu okulun eserleri.

Colossus adıyla bilinen ve dünyanın yedi harikasından bir olarak tanımlanan Rodos Heykeli'nin öyküsü de buralarda bir yerlerde başlıyor. Rodos coğrafi konumuyla tarihin neredeyse her döneminde önemli bir ticaret merkezi konumundaydı, dolayısıyla da egemenlik savaşlarının cazibe noktası niteliğindedir. MÖ 4. yüzyılın sonlarında MÖ

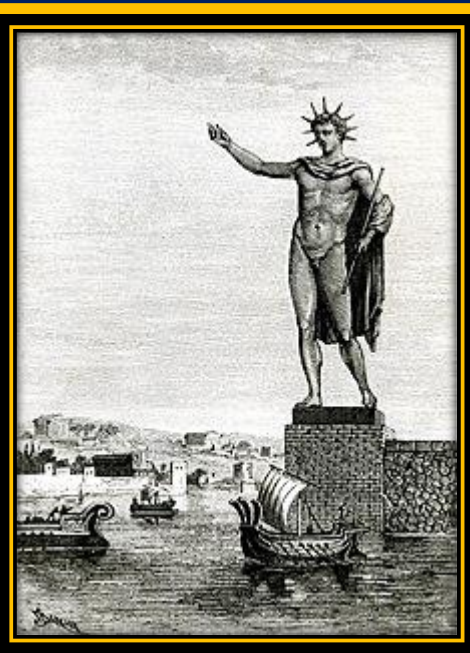
Görsel-24: Rodos Heykeli, tasvir, 1913
(Kaynak: Anonim)

305/304'de I. Antigonus Monophthalmus'un, Antigonus'un oğlu Demetrius komutasındaki kuvvetler, yanlarında getirdikleri dev savaş makinalarını da kullanarak adayı kuşatıyorlar. Demetrius'un savaş makinalarından biri, 55 metre yüksekliğinde olan ve devasa bir koçbaşı ile bir kuşatma kulesi içeren 163 bin 293 kilo ağırlığındaki Helepolis. Rodoslular direniyor ve o sıralarda güçlü ticari ilişkileri olan ve ittifak halinde oldukları Mısır Kralı I. Ptolemy'nin gönderdiği deniz gücünün yardımıyla işgali engelliyorlar. Demetrius, yanında getirdiği savaş malzemelerini de bırakarak adadan ayrılıyor.

Bunun üzerine Rodoslular ilginç bir şey yapıyor. Demetrius'un geride bıraktığı savaş malzemelerini 300 Talent'e satıyorlar ve kazandıkları para ile koruyucu tanrılar Helios'un dev bir heykelini yapmaya karar veriyorlar. Heykeli yapma işi Tarentum'da 22 metrelik bronz bir Zeus heykeli yapmış olan heykeltıraş Lysippos'un, hocası gibi büyük heykellerle uğraşan öğrencisi Lindoslu Chares'e veriliyor. Heykelin yapımı MÖ 292'de başlıyor ve MÖ 280'de tamamlanıyor. Heykelle ilgili iki görüş var. Bunlardan biri heykelin 15 metre yüksekliğinde bir yapının üzerinde yükseldiği, diğeri heykelin bacalarının liman girişinin iki tarafında bulunduğu ve gemilerin heykelin bacakları arasından geçtiği şeklinde. Heykel, Mısır'da bulunan Keops Piramidi (MÖ 2650), Irak'ta bulunan Babil'in Asma Bahçeleri (MÖ 605), Olympia'da bulunan Zeus heykeli (MÖ 456), Mısır'da bulunan İskenderiye Feneri (MÖ 290), Bodrum'da bulunan Halikarnas Mozolesi (MÖ 350) ve Selçuk'ta bulunan Artemis Tapınağı (MÖ 550) ile birlikte antik dünyanın 7 harikasından biri olarak kabul ediliyor. Heykel, MÖ 226'da yaşanan ve adada önemli yıkıma yol açan depremde yıkılıyor. III. Ptolemy heykelin yeniden inşası için para yardımı yapmayı teklif etse de Rodosluların Helios'u kızdırdığına inanan Dephi kâhinleri buna karşı çıkıyorlar ve

heykel yeniden yapılmıyor. Bir anlatıya göre, heykeli yapan Chares, heykelin yıkılmasının kendisinin yapım sırasındaki hatasına bağlı olduğu düşüncesiyle bir süre sonra intihar ediyor. Chares'in yaptığı heykelin başında 7 sivri çıkıntı olduğu ve bunların yedi kıta ve yedi denizi temsil ettiği söyleniyor. NewYork'ta bulunan Özgürlük Anıtı'nın esin kaynağı da Colossus. The Guardian 2008'de Alman sanatçı Gert Hof başkanlığındaki bir ekip tarafından 200 milyon Euro'ya modern bir heykel yapılacağını yazıyor. 2015 yılında bir grup Avrupalı sanatçı 150 metre boyunda ve 283 milyon Euro maliyetli yeni bir heykel için incelemeler yapıyor.

Colossus için iki bilgi daha paylaşalım. İspanyol ressam Salvador Dali'nin 1954 yılında yaptığı 688x39 cm boyutundaki yağlı

Görsel-25: Rodos Heykeli, tasfir, 1880
(Kaynak: Anonim)

Görsel-26: El Coloso de Rodas,
Salvador Dali, 1954, Bern Sanat Müzesi

boya tablo El Coloso de Rodas, Dali'nin 1956 yapımı Dünyanın Yedi Harikası isimli belgesel film için yaptığı yedi tablodan biri. Ancak, Dali'nin avangartlıktan ana akıma geçişini simgeleyen tablo filmde kullanılmamış ve 1981 yılında Bern Sanat Müzesi'ne bağışlanmış. Canova'nın aktarımına göre heykelin kaidesinde şöyle bir yazı olduğu sanılıyor: "Ey Güneş, Dor kavminden gelen Rodos halkı, başı Olympos'a değen bu bronz heykeli, savaşın azgın dalgalarını yatıştırıp şehrini düşmandan aldığı ganimetlerle taçlandığında senin adına dikti. Onlar, denizlerde olduğu gibi, karalarda da özgürlük ve bağımsızlığın güzelim meşalesini tutuşturdular. Çünkü karalar ve denizler üzerinde hâkimiyet, Herakles'in soyundan gelenlerindir."

Rodos, Akdeniz'in usta yelkencilerini ve donanmalarını kullanarak MÖ 3. yüzyıl boyunca Antigonitler, Seleukoslar ve Ptolemaisoslar arasında bir güç dengesi izliyorlar. O zamanların tanınmış bir sözü "eğer 10 Rodoslumuz varsa,

10 gemimiz vardır" şeklinde. Rodosluların egemenlik alanı bu dönemde Karia kıyılarına da yayılıyor; Rhodian Peraia olarak adlandırılan bölge günümüz Muğla'sından Likya sınırındaki Kaunos'a kadar uzanıyor. Yüzyılın sonuna doğru değişen güç dengeleriyle birlikte Rodoslular MÖ 201'de Roma Cumhuriyeti'ne başvuruyorlar ve sonuçta bağımsızlıklarını koruyorlar. MÖ 169'da yapılan Roma-Pers savaşında tarafsız kalıyorlar, MÖ 164'te Roma için "kalıcı müttefik" olarak kabul ediliyorlar. Aslında Romalılar Rodosluları, Rodoslular da Roma egemenliğini pek de içselleştirmiş değiller. Romalılara göre "Romalılardan daha kibirli olan tek halk adalılar". Siyasi çekişmelere karşın, bağımsızlığını koruyan Rodos, Roma'nın soylu ailelerinin kültür ve eğitim merkezi haline geliyor. MÖ 88'de Mithridates adayı kuşatıyor, MÖ 43'te de Cassius Longinus adayı yağmalıyor. Ada, siyasi gücünü yitirse de sahip olduğu refahı sürdürüyor, sanat ve felsefe okulları ile kültür merkezi olmaya devam ediyor. Örneğin, Cicero Rodos'ta eğitim görmüş ve adanın tanınmış isimlerinden Apollonius Rhodius'un başlattığı edebiyat geleneğini sürdürmüştü. Romalıların bir de atasözü var; "Hic Rhodus hic salta". Ezop'un Övünen Gezgin masalından Hegel ve Marx tarafından da alıntılanan söz, kişinin boş övünmeler yerine övündüğü şeyi eylemle kanıtlaması gerektiği anlamında.

395'te Roma İmparatorluğu'nun bölünmesiyle birlikte adada da Bizans dönemi başlıyor. Rodoslular denizcilikle ilgili sorunlara yönelik çözümleriyle de tanınıyor ve

Akdeniz'in tümünde geçerli olan Nomos Rhodian Nautikos (Rodos Deniz Hukuku) 600'de bu kurallara dayanılarak belirleniyor. Ada, 602-628 yılları arasında süren Bizans-Sasani Savaşı sırasında Sasani Donanması tarafından, 654'te Halife I. Muaviye'nin Emevi güçleri tarafından alınıyor. Colossus'tan arda kalanların ortadan kayboluşu da Emevi dönemine tarihleniyor. Emevilerin 673'teki Konstantinopolis saldırısında ada bir kez daha Emevi hâkimiyetine girse de Emevi-Bizans Barış Antlaşması uyarınca 679/680'de Emeviler adadan ayrılıyor. Malazgirt Savaşı sonrasında kısa bir dönem Selçuklulara geçen ada I. Haçlı Seferi sırasında yeniden Bizans'a geçiyor. Kısa bir süre Ceneviz egemenliği de yaşanıyor. 1305 yılında ada Bizans hizmetinde bulunan Cenevizli maceracı Andrea Morisco'ya tımar olarak bağlanan adada, 1306-1310 arasında yaşanan St. John Şövalyeleri işgali ile Bizans dönemi sonlanıyor. Bugün eski şehir olarak adlandırılan Rodos şehri de bundan sonra yeniden yapılandırılıyor.

St. Jhon Şövalyeleri geçmişi MÖ 408'e dayanan 175 bin m²'lik Bizans şehrini 420 bin m²'lik bir alana genişletiyor ve üç sıra savunma tahkimatı ile koruma altına alıyorlar. Büyük üstat Sarayı da dâhil şehrin pekçok ünlü anıtı da bu dönemde yapılıyor. Şövalyelerin yaptığı surlar 1444'te Mısır Sultanı'nın, 1480'de II. Mehmed'in kuşatmasına dayanmış ama 1522'de Kanuni Sultan Süleyman'ın bazı kaynaklarda 100 bin, bazı kaynaklarda 200 bin askerle yaptığı kuşatmaya dayanamamış. Kanuni'nin kuşatması

Görsel-27: Rodos Şövalyeler Caddesi
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

sırasında, adada Büyük Üstat Philippe Villiers de L'Isle-Adam komutasındaki şövalyelerin silahlı gücünün 7000 kişi olduğu aktarılıyor. Altı aylık bir kuşatma sonrasında adayı alan Kanuni, hayatta kalan şövalyelerin Sicilya Krallığı'na bağlı Malta'ya gitmelerine izin veriyor. Hikâye malum, Kanuni dört bir koldan sarmalar Rodos Kalesi'ni. Türk kuşatması diyorlar, kimse elini bile çıkartamazmış kaleden dışarıya. Günler günleri kovalar, su da biter ekmek de biter kalede. Kanuni, şehrin anahtarını teslim etmek için gelen şövalyelerin başını yağmurun altında bekletir uzun uzun, sonra çadırına kabul edip kaftanını verir sıırıslıkam konuğuna. Gösterdikleri yiğitliği ve direnci takdir eder ve bundan böyle kendisi için savaşmalarını ister. Şövalyelerin başı kabul etmez bu teklifi, bunu arkadaşlarından isteyemeyeceğini söyler. Bunun üzerine Kanuni, şövalyelerin değerli tüm eşyalarını adada bırakarak ve yanlarına sadece silahlarını alarak adadan ayrılmasına izin verir. Ne var ki, adadan ayrılmasına izin verilen o şövalyeler daha sonra geri gelip adayı alacaklar.

Trablusgarp Savaşı esnasında, 1912'de ada İtalya egemenliğine geçiyor. Takip eden dönemde adada bir "İtalyanlaştırma" yaşıyor, çok sayıda İtalyan adaya yerleşiyor, Peveragno Rodio (1929), Campochiaro (1935), San Marco (1936), Savona (1938) gibi çiftlik köyler kuruyorlar. 1930'ların sonuna gelindiğinde adada Mussolini'nin faşist programının etkisi izleniyor. Hotel Radon, Puccini Tiyatrosu gibi görkemli binaların, Armando Bernabiti ve Florestano Di Fausto gibi mimarların tasarladığı idari binalar da bu dönemde yapılıyor; uygunsuz olduğu düşünülen çok sayıdaki bina da yok edilerek. Ada, daha önce de değindiğimiz Paris Antlaşması ile Yunanistan'a geçiyor.

Bugün UNESCO listesinde bulunan Rodos tarihi şehri gezginlere çok sayıda seçenek sunar. Yaklaşık 4 km uzunluğundaki surların çok sayıda giriş kapısı bulunuyor. Mandraki'den gelişte ilk karşılaşılan Özgürlük Kapısı'ndan, gözenekli kumtaşı bloklardan yapılmış binalar ve Arnavut taşı döşeli sokaklara dalarak kaybolma zamanı artık. Özgürlük Kapısı'ndan girdikten sonra görülen Sömbeki Meydanı ve yanındaki Argyrokastrou Meydanı çevresindeki küçük alanda Hellenistik surların bir bölümünü, Afrodit Tağınağı'nı Meryem Ana Kilisesi'ni,

Görsel-28: Rodos sokakları
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Görsel-29: Rodos Sokrates Caddesi
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Şövalyelerin cephaneliğini (şimdilerde halk sanatı koleksiyonuna ev sahipliği yapıyor) ve Belediye Sanat galerisini, biraz ilerisinde Hasan Bey Konağı'nı ve Auvergne'nin bahçesinde güzel bir kafe ve restoran bulunan Hanı'nı görebilirsiniz. Şövalyeler, farklı dillerin konuşulduğu hanlarda toplanırlardı. Bunların çoğu Müze Meydanı ve Arnaldo Kapısı'nın yanında, buradan başlayan Şövalyeler Caddesi üzerinde bulunurdu. 14. Yüzyıldan kalma Kutsal Teslis Kilisesi'nin armaları, bina cephelerindeki detaylar ve Meryem Ana Heykeli'ni izleyen bir gezgin "yazılı olmayan bir yasanın suskunluk ve gizlilik dayattığını" yazmış satırlarına. Bu arada ilginç bir not olarak, tarihi kente araç girişi tümüyle yasaklanmış durumda, ancak yasa daimi ikamet edenlere hiç uygulanmamış. Şövalyeler Sokağı'nın sonunda Büyük üstat Sarayı bulunuyor. Rodos Adası'nın gezilecek yerler listesinin daima başında bulunuyor. Saray, 1481 depreminde hasarlanıyor. 1856'da bir mühimmat patlamasında da ciddi hasar oluşuyor. İtalyanların 1912'de adayı işgal edişinin ardından 1937-1940 arasında İtalyan mimar Vittorio Mesturino tarafından oldukça iyi bir restorasyon yapılıyor. İtalya kralı III. Victor Emanuel ve Benito Mussolini'nin tatil için kullandıkları biliniyor. İtalyanların Kos Adası'ndan getirdiği Hellenistik Dönem mozaik zeminleri, yüksek tavanlı salonlar, devasa boyutlu şömineler, dönem mobilyaları ve avizeleri, armalar; hepsi gezgini bekliyor.

Aslında bu tarihi sarmalamadan çıkıp günümüze dönmenin en iyi yollarından biri de sarayın avlusundan başlayarak duvarların üzerinden yürümek. Ancak buna sadece 12:00-15:00 arasında izin veriliyor ve bu da adanın en sıcak zamanları. Yaklaşık 30-40

dakika içerisinde şehrin güneyindeki Kızıl Kapı'ya ulaşılan bu sıcak yürüyüşte yeni şehrin bazı bölümlerini ve deniz manzarasını izleyebiliyorsunuz. Şimdiki zamana dönmenin bir diğer yolu da eski şehri D'Amboise Kapısı üzerinden terk ederek burçlara girmek veya ortaçağ hendeğinden yürümek. Büyük bir parka dönüştürülmüş olan hendek çocuklar, köpekler, seyyar satıcılar, bisikletçiler, sokak şarkıcıları ve ressamaları ile farklı renkler sunuyor.

Tabii bir seçenek daha var. Büyük Üstat Sarayı'ndan çıkıp Orpheus Caddesi'ni ayrılmadan takip ederseniz veya Panaitiou Caddesini takip edip sağınızda kalacak Sokratous'u izlerseniz Kollakio'dan ayrılıp Bourgo'ya geçiyorsunuz. Kollakio şehrin şövalyelerin yaşadığı mahallesi, Bourgo da halkın yaşadığı bölüm. Karşınıza çıkan Süleymaniye Camii 1522'de yapılmış, 1808'de yeniden inşa edilmiş. Karşısındaki Kütüphane Osmanlıca ve Arapça yazmaları ile halen önemli bir gezi noktası. Hemen yanındaki Saat Kulesi 19. yüzyıl ortalarında Fethi Paşa tarafından yaptırılmış. Kule'den izlenebilecek manzara ise çok çekici. Daha önce Rumların yaşadığı bölgeye Osmanlı döneminde Yahudiler ve Türkler yerleştiriliyor, eski şehirden ayrılan Rumlar da Mandraki'yi kuruyorlar, sonrasında da bugün olduğu gibi birlikte yaşıyorlar.

Panaitiou Caddesi'nden indiğinizde sola doğru devam eden Sokratous Caddesi'ni takip ederseniz o da sizi Deniz Kapısı'nın hemen yanındaki hemen her zaman güvercinlerle dolu olan ve mermer bir çeşmesi bulunan Ippokratous (Hipokrat) Meydanı'na çıkartır. Cadde eski şehrin ana alışveriş caddesi. Meydandaki dar sokaklarda Miltiadou, Platonos, Evripidou gibi barlar bulunur. Hipokrat Meydanı, hareketli

Görsel-30: Rodos Hipokrat Meydanı
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

atmosferi ve çeşmesinden su içen güvercinleri ile soğuk bir bira ya da güzel bir kahve molası vermek için gezginlerin en sık tercih ettiği yer.

24 KASIM 2023

I...

Petalaika'nın güzel mezeleri tuna carpaccio, levrek carpaccio, kalamar, Symi karidesi, tarak istiridye ve uzo eşliğinde akıp giden demin ardından uzatılmış bir yürüyüşle marinaya döndük ve marina sahilinde bulunan Naval Cafe'de çay-kahve içip tekemize geçtik. Marinaranın dingin sularında güzel bir uyku, ardından teknede güzel bir kahvaltı, hedefte gezginlerin gözbebeği Lindos. Kahvaltı sırasında baktığımız hava raporları fazlaca gecikmeden dönüşe geçmemizi öneriyor. Ne var ki, sert havaya yakalanmak pahasına da olsa Lindos'u görme fikri ağır basıyor. Yine de fazla gecikmeden, en geç akşamüstü dönüşe geçmemiz gerekiyor. Kallithea, Faliraki sahili, Ladiko, Kathara sahili, Anthony Quinn Koyu, Kolymbia, Agathi, hepsi Lindos yolu üzerinde. Boratav, Faliraki, Ladiko, Anthony Quinn Koyu, Kolymbia ve Agathi'yi Rodos'un doğu sahilinde Lindos'tan önceki beş durak noktası olarak sayıyor. Nereyi görelim, nerede mola verelim gezginin yüreğine kalmış. Adanın en güney ucu Paralia Prasonisiou rüzgârlı kumuluyla ünlü. Adanın Ege Denizi'ne bakan yüzü ise daha sert dokusuyla tanınıyor. Yol Kameiros'tan geçerek yine adanın kuzey ucuna ulaşıyor. Olasılıkla Lindos'u aşp Paralia Prasonisiou'ya geçemeyeceğiz ama olsun.

Faliraki, Rodos'tan 15 km uzaklıkta, 20-25 dakikalık yolda. Piri Reis'in Farakli-Tahta Kalesi olarak isimlendirdiği Faliraki, doğu sahilinin büyük yerleşim yerlerinden biri ve hareketli gece hayatı ile de tanınıyor. Faliraki Koyu'nda bulunan barınak salmalı tekneler için uygun değil ve koyda demirlemeyi zorlaştıran su altı kayaları bulunuyor. Balıkçı barınağının hemen güneyi de Kathara Plajı.

Faliraki'den 5 dakikalık yolla Ladiko Burnu'nun hemen güneyinde bulunan ve burunla aynı ismi taşıyan Ladiko Plajı'na ulaşıyor. Plaja uzanan yol plajın hemen üzerinde ikiye ayrılıyor; sağ taraf Ladiko, sol taraf Anthony Quinn Plajı'na iniyor.

Görsel-31: Anthony Quinn Koyu
(Fotoğraf: Metin Akman)

Görsel-32: Ladiko Koyu
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Görsel-33: Anthony Quinn Koyu
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Her iki koy da plaj da yaz sezonunda hem karadan gelenlerin hem de teknelerin gözdesi ve oldukça kalabalık oluyor. Koyda bulunan ve koyla aynı ismi taşıyan taverna da yemekleri ve mezeleri ile yaz sezonu gezginlerinin önemli uğrak yerleri arasında. Lakin masa bulmak için uzun süre beklemeyi göze almak gerekebiliyor. Kimi zaman balıkların Marmaris'ten geldiği anlatılsa da mezeler gerçekten çok başarılı. Ladiko Koyu'na tekneyle geleceklere demirlemek için kum taban bulmaları öneriliyor.

Bana kalırsa iki koy arasında yapılacak seçimin galibi Anthony Quinn Koyu. Adaya yönelik görülecekler listelerinin hemen tamamında yer alan koy poyraza açık konumuna karşın melteme hemen her daim korunaklı dingin denizi ve sunduğu şnorkel keyfi ile hakkında söylenenleri hak edecek nitelikte. Tekneyle geleceklere kum tabanı bulması bu koy için de önemli. Koyun ismi, ünlü aktör Anthony Quinn için anlatılan bir söylenceye dayanıyor. Söylenceye göre, Anthony Quinn, The Guns of Navarone filminin (bazılarına göre Zorba filminin) çekimleri sırasında koyda uzun zamanlar geçiriyor ve hayran kaldığı bu koyu köy senedi gibi bir evrakla satın alıyor. Boratav'ın aktardıklarına göre, 1950'li yıllarda Yunan hükümeti On İki Adalar'da yabancıların mülk edinmesine izin vermiyor. Aktör 3-4 kez adaya gelip tapu almaya çalışsa da mahkemeler uzayıp gidiyor. Anlatılara göre Anthony Quinn Yunan Kralına uzun ve dokunaklı bir mektup yazarak Yunan kültürüne katkılarını ve mağduriyetini aktarıyor, Kral da "talimat" veriyor ancak mahkemeyi kazanamıyor. Öyküyü dinleyince insanın "darısı başımıza" diyesi geliyor.

Görsel-34: Lindos
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Görsel-35: Lindos Koyu
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

II...

Ladiko ve Anthony Quinn Koyları'ndan 15 dakika sonra Kolymbia'ya, ondan 20 dakika sonra da Agathi'ye ulaşıyor. Her ikisi de koydan çok kutsal olarak anılmaya yakışıyor. Agathi'den 20 dakikalık yolla ulaşılan Lindos, Rodos Adası gezilerinin atlanmaması gereken önemli noktalarının başında geliyor ve daha yaklaşırken sarmalayıp, kendine çağırıyor. Lindos, beyaza boyanmış evleri, evlerin arasında kıvrılıp giden, kaybolmaya çağıran dar sokakları, bir köşeyi dönünce karşınıza çıkan kahvede koyu bir sohbete dalmış, sizi emekliliğe özendiren amcaları, meyhaneleri, birbirinden cazip iki koyu ve akrapolü ile meşhur. Başka bir ifade ile gezginin aradığı ne varsa var Lindos'ta. Lindos Koyu'nda kalacak tekneler genellikle koyun ortasındaki kum zemine demir atıp alargada kalmayı tercih ediyorlar. Oldukça büyük olan koy günlük rüzgârların soluganlarına açık.

İşte şimdi Lindos sokaklarının çağrısına uyma zamanı. Üstelik şanslıyız. Yaz sezonunun iğne atsan yere düşmez kalabalığından eser yok; uzayıp giden, dallanıp budaklanan sokakları adımlayarak tepeye, bizi çağıran akropole yürüyoruz.

Lindos adanın ilk yerleşim yerlerinden. Daha önce değindiğimiz gibi, Dorlar tarafından kurulmuş ve Dor Heksapolisi'nin bir parçası. Harika bir manzara ile sizi

kendisine çeken Lindos Akrapolü ve Zeus ile Metis'in kızı olan, kalkan, mızrak, zeytin dalı ve baykuş ile sembolize edilen, zekâ, sanat, strateji, ilham ve barışın tanrıçası Athena için yapılmış olan Athena Tapınağı'na evsahipliği yapıyor. Bu kutsal alanın vaktiyle Büyük İskender, Troyalı Helen ve Herakles tarafından da ziyaret edildiği söylenir. Olasılıkla

Görsel-36: Lindos
(Fotoğraflar: Ferruh N. Ayoğlu)

Görsel-37: Lindos Akrapolü
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

tapınak ilk kez Cleobulus tarafından MÖ 6. yüzyılda yapılmış. MÖ 342’de yanan tapınak, MÖ 4. yüzyılın sonlarında 7.75x21.65 metre alanda yeniden yapılmış.

Athena ve Rodos bağlantısına yönelik mitolojik anlatıya göre, “Athena Zeus’un başından doğarken Rodos’a altın yağıyordu”. Efsaneye göre tapınak Danaus ve Danaides tarafından kurulmuştur. MÖ 2. yüzyılda yaşayan Pseudo Apollodorus’un anlatısına göre, Danaus, Aigyptos’un oğullarından korkarak kızlarının kaçmasını sağlayacak bir gemi yapmaya karar veriyor ve geminin yapılmasında kendisine yardım ettiği için de bir Athena heykeli yapmayı adıyor ve tapınağı yapıyor. Strabon’a göreyse tapınağı yapan babaları Danaus değil, Danaidesler.

Akrapole ve Athena Tapınağı’na Lindos’un hemen her noktasından dar sokakları izleyerek gezgin adımlarıyla ulaşmak mümkün. Yamacın kıyısına ulaştıysanız şayet, çok az yolunuz kalmıştır, sakın vazgeçmeyin. Böyle bir yürüyüşte isteyerek kaybolma olasılığı da olduğu unutulmamalı. Üstelik sokaklar boyunca karşınıza çıkan hoş ve cazip mekânlara takılıp zamanı unutma olasılığı da var. Denizden 116 metre yükseklikte (bazı kaynaklarda 125 metre) bir tepede bulunan Lindos Akrapolü’nün kuzeye bakan tek bir girişi (giriş için kişi başı 6 Euro ödedik) bulunuyor. Akrapol, çevre coğrafyasıyla birlikte düşünüldüğünde oldukça korunaklı bir konuma sahip. Denizden ulaşımı zaten zor olan akropole, Lindos’un engebeli arazisi sayesinde karadan ulaşım da zorlaşmış oluyor. Girişten sonra Şövalyelerin karargâhına çıkan merdivenlerin bulunduğu bir platoya

ulaşıyor. Merdivenleri adımlamaya başlamadan sizi karşılayan yarım daire şeklindeki podyum ve kayalıklarda bulunan 5 metre uzunluğunda ve 5.5 metre yüksekliğindeki gemi rölyefini farketmemek olası değil. Podyum Mikion'un oğlu Amiral Hagesandros'a ithaf edilen heykelin kaidesi olarak kullanılmış; kutsal alana merdivenlerle tırmanmaya başlamadan önce burada soluklanmak olası. Rölyef, Lindosluların Rodosluları bir deniz zaferi ile onurlandıran Hagesandros'un bronz büstünün tamamlayıcısı. Rölyefe ait tanıtım levhasında bilgiler aktarılıyor. Triemiolia olarak tanımlanan teknenin kırmızı pigment izlerini koruyan kış tarafı, Hellen gemilerinde sıkça kullanılan bir kış süsü olan aphlaston ve kuşkanadı biçimli kaptan koltuğu ile detaylandırılmış. Kaidenin arkasında küçük bir tapınağın içinde başında kalathos bulunan ayakta duran bir kadın figürü yer alıyor. Geminin gövdesindeki yazıta göre, rölyef Rodoslu ünlü heykeltıraş Timcharis'in oğlu Pyttokritos tarafından yapılmış. Rodosluların sanat eserlerinde sıkça gemilere yer vermesi onların denizcilik geleneğine ve gemilerinin denizciliğine bağlanıyor.

Merdivenlerden çıkıldığında üzerinde kuşatma sırasında kaynar yağ dökmeye yarayan bir araçla korunan kemerli bir kirişten Diaketerion'a ulaşıyor; kapının üzerinde Büyük Üstad D'Aubusson'un arması yer alıyor. Ortaçağdan kalma konağın içinden geçildiğinde Bizans'ın tipik üç nefli kubbeli, kare planlı St. John Kilisesi'nin kalıntılarına ulaşıyor. Hemen yakınındaki yarım daire biçimli podyumun muhtemelen Athena kültünün başlangıç yeri ve adak heykellerinin kaidesi olduğu düşünülüyor.

Görsel-38: Lindos Akrapolü Athena Tapınağı
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Kutsal alan Helenistik stoa²² ile başlıyor. Burada bulunan tonoz dizisi ve merdiven 1. yüzyıla tarihleniyor. Uzunluğu yaklaşık 87 metre, genişliği 9 metre, yüksekliği 6 metre olan yapıda Yunan alfabesindeki pi harfi şeklinde 42 sütun bulunuyor; bugün ancak 20'si kalmış. Burası insanların kutsal alandaki etkinlikleri izlemek veya agoradaki etkinliklere katılmak için toplandığı alan. Stoanın arka duvarı tapınağın bulunduğu kısmı akropolün geri kalanından ayırıyor. Duvarda bulunan 5 kapı tapınağın önündeki avluyu çevreleyen iç mekâna ulaşım sağlıyor. Avlunun güney kısmında ise kutsal alanın merkezi olan 8 x 22 metrelik Athena Tapınağı yer alıyor. Tapınağın boyutu benzerlerine göre küçük olarak düşünülebilir ama kayaların üzerinde daha büyük bir tapınak için pek de olanak görünmüyor. Ana yapısı avludan üç basamakla ulaşılan pronaos²³, cella²⁴ ve opishodomostan²⁵ oluşan tapınağın cellasında ise bir zamanlar Athena'nın kült heykeli bulunuyormuş.

Görsel-39: Agios Pavlos
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

²² Antik Yunan mimarisinde bir sokak veya agoranın yanında yer alan, yönetim ve ticaret merkezi olarak kullanılan, halka açık, üstü kapalı, sütunlu galeri.

²³ Antik Yunan tapınaklarında ante duvarları ile tapınağın merkezi yapısı/bölümü olan naos (cella) arasında bulunan ve naos (cella) bölümüne geçişi sağlayan giriş bölümü.

²⁴ Antik Yunan tapınaklarında naos olarak da adlandırılan, kült heykelin bulunduğu tapınağın en kutsal, merkezi bölümü.

²⁵ Antik Yunan tapınaklarında tapınağın merkezi bölümü olan naosun (cella) arkasında üç yandan kapalı, önden de yapının arka sütunlarına açık bölüm.

Lindos Akrapolü'nün misafirlerine bir hediyesi daha var; Athena Tapınağı'nın güneyinden/arkasından aşağıya doğru baktığınızda göreceğiniz Agios Pavlos. Teknelerin kayalıklar arasındaki dar geçitten içeri süzülerek girebildiği bu güzeller güzeli koy bazı kaynaklarda St. Paul Limanı olarak da anılıyor. “Bir kez de yazda gelelim buralara, şöyle alargada kalıp şarabın kırmızısında uzun bir dost sohbetinde karışalım hayata, kayalardan süzülüp gelen esintiyi duyalım, güvertede, yıldızların altında uyuyalım” dedirten güzelliğiyle Agios Pavlos, adaya bir kez daha gelmenin belki de en güzel bahanelerinden biri.

Görsel-40: Lindos
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

III...

Artık dönüşe geçiyoruz. Lindos dönüşü kiraladığımız aracı teslim ettik, çıkış işlemlerimiz de hızla tamamlandı. Hızla teknedeki eşyaları seyir esnasında sorun çıkartmayacak biçimde neta yaptık. Gökyüzünde hızla akan bulutların coşkusu var. Hava raporu geceyarısına kadar poyraz başlayıp keşişlemeye dönecek 15-20 knots rüzgâr, 20-30 knts arası sağanaklar ve 0.7-2 metre dalga yüksekliği gösteriyor. Anlaşılan yelkene doyacağız. Geceyarısından sonrası içinse tüm gün kesilmeden devam edecek 30 knts keşişleme, 35-40 knots sağanaklar ve 2-3 metre dalga yüksekliği görünüyor. Geceyarısına kalmadan Fethiye'ye ulaşacağımızı ve Fethiye Körfezi'ne girince havanın görece daha

rahat olacağını planlıyoruz. Gelişimizde olduğu gibi dönüşümüzde de mevki ve seyir bilgilerini not edeceğiz. Tüm ekibin neşesi de morali de yerinde. Hazırız. Şimdilik hoşça kal Rodos; tez elden yeniden görüşmek üzere.

IV...

Günün geceye koştuğu zamanlardan biri; marina ekibi ile vedalaşıp ayrılıyoruz Rodos Adası'ndan. Poyrazdan gelen rüzgârda kısa bir süre motorla yol aldıktan sonra rüzgârın da yön değiştirmesiyle birlikte yelkenleri açıp mavinin koynuna bırakıyoruz kendimizi. Beyaz kanatlarını rüzgârla dolduran Breeze de mutlu.

Görsel-41: Seyir
(Fotoğraf: A. Öner Kurt)

V...

Gece iyiden iyiye oturdu artık. Hava hızla soğudu, üstümüzü sağlamlaştırdık. Her şey planladığımız gibi; mevki ve seyir bilgilerini not alarak devam ediyoruz. Seyrin başlangıcında poyrazdan gelen rüzgâr kısa bir süre sonra yön değiştirip 100-105⁰'den gelmeye başladı. Saat 18:00'e doğru bir kez daha yön değiştirdi ve keşişlemeden, 130-135⁰'den 13-20 knots arası gelmeye devam ediyor. Arada 23-28 knots arası sağanaklar geliyor. Kanatlarını rüzgârla dolduran Breeze deniz, dalga ve rüzgârla ahenkli bir ritim tutturmuş durumda. Yukarıda hızla ve durmaksızın akıp giden bulutların altında, gecenin

rengine bürünmüş engin mavinin koynunda akıp gidiyoruz. Gecenin olanca karanlığına ve dalgalara karşı sağanakların gelişi rahatlıkla izleniyor. Halikarnas Balıkcısı'nın satırları geliyor insanın aklına; “deniz mürekkep gibi kapkara ve canlı, ufuktan ufuğa tiril tiril titriyordu.” Ne kadar güzel anlatmış usta, ne kadar güzel tanımlamış.

Tablo-2: Rodos-Fethiye seyri mevki ve seyir bilgileri (24 Kasım 2023).

Saat	Koordinat	Seyir yönü (derece)	Seyir hızı (mil)	Motor devri (devir/dk)	Rüzgâr yönü (derece)	Rüzgâr hızı (knots)
16:20	36° 26,567' N 28° 14,580' E	18	5,9	1000	50	10,6
16:40	36° 27,022' N 28° 16,194' E	65	6,2	-	105	14,5
18:00	36° 29,818' N 28° 25,703' E	65	7,7	-	133	14
18:30	36° 30,931' N 28° 31,596' E	67	8,0	-	130	12
19:30	36° 32,519' N 28° 39,545' E	78	7,2	-	135	14,2
20:30	36° 34,700' N 28° 48,660' E	77	6,9	-	95	16,3
22:00	36° 37,665' N 29° 00,314' E	63	6,6	-	-	-

VI...

Önce Peksimet Adası'nın fenerini gördük. Işığı özlemiş gözlerle sımsıcak seyrettik. Fener ile anakara arasından geçerken “artık iyiden iyiye yaklaştık” duygusu kapladı içimizi. Rüzgâr gündoğusuna dönmeye meyilli.

Gece seyrinde fenerler en azından iki önemli işleve sahip. Öncelikle, rotamızın üzerindeki sıçrama basamakları gibi. Doğru yerde olduğumuzu, ilerlediğimizi ve hedefimize yaklaştığımızı anlatıyorlar. Bir yandan da bir sonrakini aramak, görmek ekibi zinde, uyanık ve seyre konsantre tutmaya yarayan bir oyun gibi. İşte sancağımızda uzakta yanıp sönen ışık da bir başka haberci. İlk bulgu, iki kez yanıp sönüyor. Sonra sayıyoruz 5 saniyede bir iki kez yanıp sönüyor. Bu arada minik bir anımsatma; saniyeleri saymaya ilk çakış ile başlamak gerekiyor. Notlarımıza bakıyoruz; İblis Burnu Feneri olmalı bu. Ardından navigasyon ekranından doğruluyoruz; evet 5 saniyede bir iki kez yanan ışığı 10 milden görünen İblis Burnu Feneri (Dökükbaşı/İblis Burnu feneri; ulusal no 32520,

uluslararası no N5844.2; 36° 32.70' N, 29° 00.63' E; Fl(2) 5s 23m 10M; beyaz çatma plon)²⁶.

“Uzaktaki ışık sıcak ve umut dolu olur mu?” diye sorarsanız, “evet, olur”. Peksimet Adası Feneri’ni selamlayıp, İblis Burnu Feneri’ni sancak bordanıza almak Fethiye Körfezi’ne girdiğinizin habercisi. Planlarımıza göre, seyri iki ana bölüme, etaba ayırmıştık. İlk etapta Rodos Adası ike Fethiye Körfezi girişi arasını geçmeyi planlamıştık. Bu etap için temel amacımız bütün gün hava raporlarından izlediğimiz, o bilinen replikle “bir cisim yaklaşıyor” diye tanımladığımız ve “gelmekte olan” adını verdiğimiz havanın önünden deyim yerindeyse usulca sıyrılmaktı. Planlarımız tuttu, daima son sözü söyleyen deniz de izin verdi, ilk etabı tamamladık.

Görsel-42: Seyir
(Fotoğraf: A. Öner Kurt)

Seyrin ikinci etabını Fethiye Körfezi girişi ile Fethiye Limanı arası olarak belirlemiştik. Planımıza göre, körfeze girişimizle birlikte dalgalar alçalacak, rüzgâr düşecekti. Ne var ki, pek de öyle olmadı; ne dalgalar alçaldı, ne de rüzgâr hız kesti. Bir kez daha hava raporlarını açtık ve gördük ki, o gelmekte olan, aştığımız rotayı çoktan doldurmaya başlamış bile. Seyre çıkarken Öner “denizciler, hava serin olacak, içiniz ıııııııı” diyerek birer şat “Bourbon Abey” ikram etmiş, Ercüment, Temel Abiye “durum ne?” diye sormuş, o da “Poseidon ile konuştum, yardımcı olacak” demiş, biz de rüzgârımızın bol olacağı düşüncesi ve Metin’in “seyir boyunca denize şapka düştü uygulaması olmayacağı” hatırlatmasıyla Ercüment’e Lindos’tan aldığı yakışıklı şapkasını kamaraya bırakmasını önermiştik. Sağ olsun, Poseidon dediğini yapmış, sözünü tutmuş, yardımcı olmuş, kolayımıza rüzgârlarıyla bizi gelmekte olanın önünden sıyrıp almıştı.

²⁶ SHODB, Fenerler ve Sis İşaretleri, 2020, 5. Baskı.

Denizcilik haritalarının önemli bileşenlerinden biri de denizcileri tehlikeli sığırlıklardan koruyan ve güvenli geçiş yolu gösteren kardinal şamandıralarıdır.

Şamandıraların üst kısmında bulunan iki üçgen ile geçilmesi gereken yönü tanımlar. İkisinin de sivri ucu yukarı bakan üçgenler kuzeyden, ikisinin de sivri ucu aşağı bakan üçgenler güneyden geçilmesi gerektiğini gösterir. Üçgenlerin sivri uçları birbirine bakıyorsa şamandıranın batısında, üçgenlerin tabanları birbirine bakıyorsa şamandıranın doğusundan geçmek gerekir.

Kardinal şamandıralarının renkleri de üçgenlerin yeterince seçilemediği durumlarda denizcilere yardım eder. Üçgenlerin sivri uçlarının baktığı yön siyah, tabanlarının baktığı yön sarı ile tanımlanmıştır. Yukarıdan aşağıya doğru siyah-sarı olan şamandıra, sivri uçların yukarı baktığı kuzey kardinal şamandırasını, sarı-siyah olan şamandıradaki sivri uçların aşağıya baktığı güney kardinal şamandırası olduğunu gösterir.

Yukarıdan aşağıya doğru sarı-siyah-sarı renkleri sivri uçların birbirine baktığı batı kardinal şamandırası, siyah-sarı-siyah renkleri sivri uçlardan birinin aşağı birinin yukarı baktığı doğu kardinal şamandırasını tanımlar.

NOT: Şamandıra boyalarının zamanla silinmiş, belirsizleşmiş olabileceği unutulmamalı, gerekli durumlarda haritadan kontrol sağlanmalıdır.

VII...

Körfezin içinde alçalan dalgalara karşın hız kesmeyen rüzgârla yol alıyorduk. Sonra bir şey oldu... Beklemediğimiz bir şey... Ardımızda bıraktığımız sular önünden sıyrıp geçtiğimiz havanın güçlü rüzgârlarına teslim olmuş çalkalanmaya devam ederken, saat 22:00'a doğru körfezin içinde bir noktaya vardık ve rüzgâr "bıçakla kesilmişçesine" aniden durdu... Evet, aynen böyle oldu. Rüzgâr, giderek azalmadan, görünmez bir duvarı, çizgiyi aşmışız gibi, birden durdu.

Yelkenleri topladık, motora yol verdik. Saat 22:00'ı gösterdiğinde, bir kez daha, "bu da sonuncusu olsun" diyerek seyir ve mevki bilgilerini not ettik.

VIII...

Fethiye Limanı dingin suları ve inceden yağan bir yağmur ile bizi karşıladı. Yine aynı yere, gümrük iskelesine bağlanmış tekneye bordaladık, gümrük işlemlerimiz hemen tamamlandı ve iskeleden ayrılıp Göcek'e doğru hareket ettik.

Önce Kızıl Ada, Deliktaş Adası, Tavşan Adası, sonra Katrancı Adası'nı iskelemizde bıraktık. Önünden usulca çekilmeye gayret ettiğimiz hava da iskelemizde kalan Fethiye Körfezi'ne iyiden iyiye hâkim oldu. Ara ara durup sonra gönlünce yeniden başlayan ince bir yağmurun altında, uzağımızdaki gökgürültülerini dinleyerek ve şimşekleri izleyerek Göcek Adası'na doğru ilerledik. Nihayetinde, Göcek Adası'nı iskelemizde bırakarak geceyarısını bir hayli geçmiş bir zamanda Göcek'e ulaştık ve marinamıza bağlandık.

Bitti... Halatları kontrol ettik bir kez daha. Breeze, sakın sulardaki yuvasında güven içinde. Şimdi olanca yorgunluğu bir yana atıp, kendimizi yağmurun ezgisinde uykunun dingin kollarına bırakma zamanı...

25 KASIM 2023

Bugün geç uyandık. Saatleri kurmadan. Yağmur damlalarının yarattığı o muhteşem ezgiyle uyumak ve uyanmak... Ne güzel şey gerektiğinde değil, istediğinde uyanmak. Koşmadan, koşturmadan ve çabalamadan bir yerlere bir şeylere yetismeye, el birliğiyle hazırlanan bir kahvaltı sofrasına oturmak ne güzel şey.

Kahvaltıya Metin'in Rados'a geçiş ve dönüş seyri için ekibe teşekkürleri ile başladık. Kahvaltı boyunca ana konu tekneye ilk adım attığımız andan itibaren yaşananlar, yaşananlardan alınan keyif üzerineydi. Bugün ne yapalım sorusuna yanıt ararken aklımıza ilk gelen tabii ki Göcek koylarıydı ancak körfezdeki hava bu olasılığı hızla uzaklaştırdı. Bir ara, acaba Göcek'e, Fethiye'ye mi gitsek, biraz dolaşp akşam da bir yerde mi otursak sorusu geldiyse de gündeme, o da geldiği gibi gitti; akşam sofrasını teknede kurmak, akşam yemeğini teknede yemek, en güzel seçenek oldu tartışmasız. Ortak kararımız bugünü teknede geçirmek boylu boyunca; miskinlik yapmak istiyoruz düpedüz.

*" Göcek Limanı'nın batı yakasında sahil her havaya kapalı geniş bir koy oluşturur. Buranın adı **Bingüş Limanı**'dır. Kuzey yakasında MOPAK'ın Dalaman Kağıt Fabrikası'na ait akaryakıt depoları ve Etibank'ın krom madeni yükleme tesislerinin bulunduğu bir gemi rıhtımı vardır. Bingüş Limanı'nın güney sahilleri boyunca, dünyanın pek az yerinde bulunabilecek muhteşem bir doğal ortamda ve önünde mendirek olmayan **Club Marina** yer alır. Etrafındaki yamaçları kaplayan çam ormanı denize kadar iner. Begonviller, palmyeler, rengârenk zakkumlar, türlü çiçekler sahil boyunca süsler. Eşli Lykia anıtları gibi yapılmış sosyal tesisler koya ayrı bir güzellik katar." Bu satırların sahibi Sadun Boro. Usta kaptan, ilk baskısı 2000 yılında yapılan Vira Demir'de böyle anlatıyor tam da şu an içinde bulunduğumuz coğrafyayı. Hava raporları Göcek Körfezi'nde güçlü rüzgârlar gösterse de marina Boro'nun anlattığı gibi süt liman.*

Tekneyi toparladık biraz, dönüş yolculuğu için planlamalar yaptık, biletlerimizi organize ettik. Yarından sonra dönmenin hüznünü tattık. Dünden beri devam eden ince yağmurun verdiği kısa aralıklarda marina içinde yürüyüşler yaptık. Kış havuzlukta uzun sohbetlere daldık. Haliyle biraz da dem tuttuk tabii. Sadece bugün, bir yerlere gitmeden,

İşte burdasın,
denizin bahşettiği
bir dingin sığınakta,
gecenin karanlığı ve ıssızlığında
ustanın şiirindeki gibi
dostların arasındasın.
Dinle gecenin sesini
dur ve dinle,
bir türkü akarsa içinden şayet,
şayet bir şiir düşerse dudaklarına
ses ol sözcüklere,
bir yalın çıplaklığın koununda
dedim ya dostların arasındasın.
Demem o ki
yaşamaktasın,
kendi türkünü,
kendi şiirini yaşamaktasın.
-F.N. Ayoğlu-

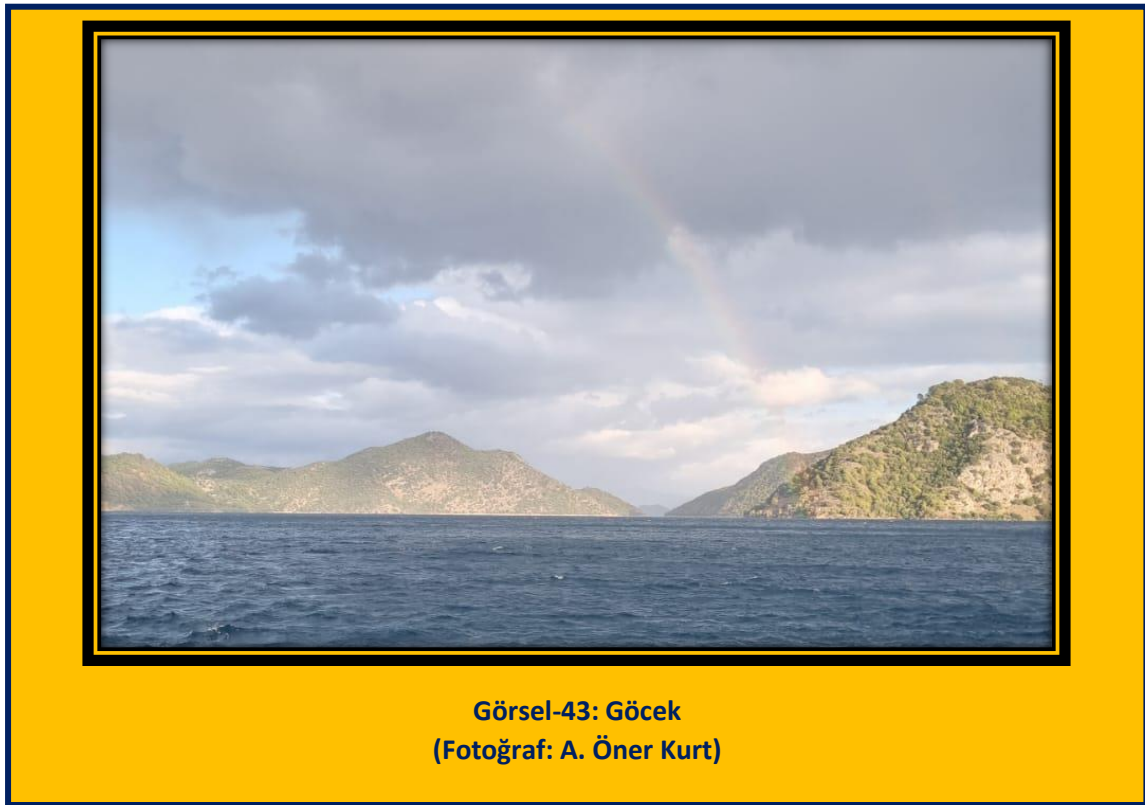
halatları bile çözmeden teknede geçirilmiş bir gün bile çokça anlam yüklü ve değer. Hepimizde aynı sözcükler; ne iyi etmişiz de gelmişiz.

26 KASIM 2023

I...

Dün akşamın sohbet dolu keyifli demi ve sakın bir uykunun ardından bugün de isteyince uyandık. Neşeli bir kahvaltı yaptık yine. Hani bıraksalar, bütün kışı burada geçirmeye razıyız yani.

Öğleden sonra... Kısa aralıklarla inceden yağın yağmura teslim, miskin miskin demliyoruz kendimizi. “Haydi hazırlanın” diyen sesi geldi Metin’in, “madem ki yarın dönüş var, bu gece Göbün’deyiz, çözün halatları”. Bir anda dağılıyor o miskin hava. Öner masayı toparlarken ben tonoz halatının başına gidiyorum, Temel Abi sancak kış halatının, Ercüment iskele kış halatının başında; Metin çoktan çalıştırmış motoru.

II...

Usul Usul usul ilerliyoruz. O güzelim koyların ismini saya saya, her birinin içinden ufak geçişler yaparak ilerliyoruz. Arkadaşımız yağmur hemen yanıbaşımızda. Sadece yağmur mu? Bir de iskele kış omuzluktan göz kırpan gökkuşağı. Dahası olmadan işte.

III...

“Göbün, Küçükkapıdağı Yarımadası ve Domuz Adası arasındaki Dar Boğaz’ın kuzey kıyısında. Göcek’in en korunaklı koylarından biri ve en ünlü yat mola noktasıdır. Göbün isminin nereden geldiğini bilmiyorum, ama Piri Reis’in Kitabı Bahriye’sinde bile bu kıyılar ve Kurtoğlu Burnu Köbin olarak anılıyor.” Boratav, bu satırlarla başlar Göbün’ü anlatmaya ve bolca yer ayırır Mavi Yolculuk Rehberi’nde Göbün’e, uzun uzun anlatır. Göbün’ü görmediyseniz eğer, kitapta ufak bir koya ayrılan bölümün iriliği şaşırtıcı gelebilir ama görünce taşlar yerli yerine oturur. Göbün’ün, Göbün Yörüklerinin öyküsü sımsıcak kollarına alır okuyanları, dinleyenleri.

Günbatımından hemen önce ulaştık Göbün’e. Mevsim böyle olunca yer bulmak da kolay oldu ama deli bir rüzgâr dolaşır koyun içinde. “Lokantanın arkasındaki tepeye çıkmayı sakın ihmal etmeyin” der Sadun Boro Vira Demir’de. Sıkı sıkıya bağlanıp, halatlarımızı ve teknenin hareketlerini dikkatle kontrol edip ustanın sözünü dinledik; lokantanın arkasındaki tepeye vurduk adımlarımızı. Yapmasanız olmaz diyor ya usta, yapmasak olmazdı. Öyle noktaları vardır ki coğrafyanın, yılın hangi vaktinde, günün hangi zamanında gelersen gel, doymak istercesine yüreğine kazınır gördüklerin; yeniden ve yeniden çağırır seni; özlersin. Söylenecek çok şey yok. Patikanın hemen başlarında solundaki yamacın üzerinde, Dış

Göbün’ün Yörükleri, Abramoviç’le enseye tokat bir ilişki kuaracak kadar sıcakkanlı, Kuveyt Emiri’nden yayladaki köylerine cami hibesi alacak kadar gönülçelen, bayram tatilinde o küçücük koya 100’ün üstünde tekneyi üstüste bağlamayı becerecek kadar işbilir bir deniz işletmesi topluluğudur.

Kalabalık bir günde Monaco Prensesi Caroline’in kırık dökük bir bar sandalyesinde bir saat boyunca boşalacak ilk masayı beklediği, bir efsane değil düpedüz gerçektir.

-A.Boratav, Mavi Yolculuk Rehberi-

Görsel-44: Dış Göbün
(Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu)

Göbün'ü gözlerinizin önüne seren o noktaya işte, kim koyduysa o tahta masayı oraya, kocaman bir yüreği, yüreğinde koca koca sevdalar olmalı.

Hava karardığında döndük yürüyüşten. Şöminenin yanı başındaki masamıza kurulup sohbete vurduk kendimizi. Yemek de, mezeler de hep anlatıldığı gibi. Herkesin yüzünde gülümseme, herkesin gözünde mutluluk var. Bir yanda da yarın dönüyor olmanın hüznü sessizce. Geceyarısını çoktan geçmişti zaman tekneye döndüğümüzde. Soğuk havaya, rüzgâra aldırmadan, bitmesin istercesine oturduk teknenin kışında bir zaman daha. Sonra, rüzgârın sesine bıraktık kendimizi...

27 KASIM 2023

Sabah teknede son bir kahvaltı yapıp Göbün'den ayrıldık. Club Marina'daki yerimize bağlanıp eşyalarımızı topladık. İşte geldi o hiç istemediğimiz vedalaşma zamanı. Metin kalıyor, biz dönüyoruz. Bir kez daha uzayıp giden yollara vuracağız kendimizi. Özlemiyle gelmiştik engin mavinin, şimdi iyiden iyiye biliyoruz, bir kez daha özleyeceğiz engin maviyi. Deniz olduk, mavi olduk, mavide yoldaş olduk. Aynı mutluluk yüzlerimizde. Değdi...

Görsel-45: Dönüş zamanı
(Fotoğraf: A. Öner Kurt)

“Gitmek gündeğümü ise
gelmek günbatımı olsun
ya da tersi, farketmez.
İkisinde de ufuk çizgisindedir güneş.”

-F.N. Ayoğlu-

BİTİRİRKEN

Başlarken, “gitmek üzerine” demiştik; bitirirken “gelmek üzerine” olsun sözcükler. Denizciler, özellikle de tekne sahipleri “her tekne bir metre kısadır” derler. Benziyor galiba, her seyir kısadır.

Kimi zaman dinlenmiş, dinginleşmiş dönersin seyirden; hani o mavinin ortasında bağıra bağıra söylediğin şarkıdaki gibi, sil baştan olmuşsundur. Kimi zaman deniz hırpalamıştır biraz, yorgunsundur, “olsun” dersin, “değdi”; şöyle bir bakarsın kendine, masmavi olmuşsundur. Hangisi olursa olsun, farketmez, güneşle dolmuştur yüreğin, denizle dolmuştur, zenginleşmiştir yani. Her seyir, hayallerinle yüzleşmektir demiştik ya başlarken, o işte; yaşadın boylu boyunca.

Yürek dediğinin dört odacığı var nihayetinde. Sağ kulakçıkla vücuttan aldığı kirli kanı sağ karıncığa geçirir, oradan temizlenmesi için akciğere gönderir. Akciğerlerden sol kulakçıkla aldığı temizlenmiş kanı sol karıncığa geçirip vücuda pompalar. Şimdi nereden çıktı bu anatomi dersi demeyin; anlatayım.

Hani vücudundan gelen kirli kanı alıyor ya sağ kulakçığın, senin kirliliğin biten seyrin maviliğidir, denizle kirlenmiştir artık. Sağ kulakçığında hüznü durur seyirden dönmenin. Bu yüzden biraz buruktur yüreğin. İster dinlenmiş ol ister yorgun, o güzelim mavi geride kalmıştır artık. Karaya uyum sağlamak istemeyen adımlarla inersin tekneden. Ufka doğru süzölmek nasıl güzelse aslında, öyle güzeldir dönmek de. Hele de sevdiklerin bekliyorsa dönüşte.

Hüznün özlemeye dönüşür sağ karıncığında. Özlemeyi duyumsarsın yüreğinde işte bu yüzden. Özleye özleye düşler kurarsın;

**Metin, tekneyi bir kontrol eder misin
üstat, kalbim denizde kalmış. Bulunca
ana direğın üstündeki rüzgâr ölçerin üst
kısmına koyarsan sevinirim, gittiğın
yerlerin yelini göğsümde hissedeyim.**

-A.Ö. Kurt-

“bir daha ne zaman?” diye geçer aklından. O masmavi dşlemelerdir hüznü ve özlemeyi yenen.

Sonra anılar dolaşmaya başlar zihninde; akciğerlerinde temizlenmesi gibi kanının, yaşadıkların gurura dönüşür sol kulakçığında. Senden önce katedenlere aldirmeden, sanki ilk kez sen aşmışsın gibi o çizgiyi, başarmış olmanın gururu atar yüreğinde.

Ve nihayetinde, sevince dönüşür olancası sol karıncığında, yaşananları paylaşmanın heyecanı sarar. Kanı vücuda pompalayan sol karıncığının gibi paylaşırsın anılarını. Kaç kere anlatılır yaşananlar orası bilinmez, ama hep aynı keyifle, her seferinde yeniden ve yeniden yaşıyormuşçasına anlatılır. Dostlarıyla oturmuş demlenirken mesela, alnına yeniden o rüzgâr değmiş gibi duyumsarsın... Ya da durup dururken, mavinin tuz tadı geldi sanırsın dudaklarına; kimse anlamaz, gülümersin... Ellerinin üşüdüğünü, ısladığını hissedersin mesela durup dururken; o soğuk ve ıslak gecede halatı tuttuğunda hissettiğin gibi; ellerine bakarsın masmavi.

Ve tüm bunların tek bir nedeni vardır aslında. Denize sevdalanmak denizin seni işgalidir demiştik başlarken. Tamamsa hepsi, tamamdır denizin işgali seni.

Sevdalısındır artık...

Yararlanılan Kaynaklar:

- Ahmet Rasim Barkınay. Adalar Denizi Kılavuzu. (Haz.) Mustafa Pultar. Denizler Kitabevi, İstanbul, 2005.
- Acropolis of Lindos. (Erişim adresi: <https://manosgoing.com/acropolis-of-lindos/>)
- Boratav A. Mavi Yolculuk Rehberi. Denizler Kitabevi, İstanbul, 2019.
- Boro S. Vira Demir. İstanbul, 2009.
- Buxton R. Yunan Mitolojisi. (Çev) Yıldırım AF. Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2016.
- Canova RC. Yunan Mitolojisi. (Çev) Bilgehan A. Mitoloji Tarihi Yayınları, Kocaeli.
- Civelekoğlu L. Tarihten Bugüne Düşen Notlar: 20 Aralık 1944. (Erişim adresi: www.lcivelekoglu.blogspot.com)
- Cox GW. Antik Yunan Hikayeleri. (Çev) Akbaş EN. Maya Kitap, İstanbul, 2020.
- Damianidis K. Vernacular Boats and Boatbuilding in Greece: Vol.1. University of St Andrews, PhD Thesis, 1991.
- Erhat A. Mitoloji Sözlüğü. Remzi Kitabevi, İstanbul, 2018.
- Erhat A. Mavi Anadolu. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014.
- Heikell R. Türkiye ve Kıbrıs Deniz Kılavuzu. (Türkçe Ed.) Keresteci S. (Çev) Doğan H. (Yay.Haz.) Ateş I. Denizler Kitabevi, İstanbul 2008.
- Heikell R, Heikell L. Yunanistan Kıyıları Seyir Kılavuzu. (Çev) Bayer AS. İlke Kitap, İstanbul, 2015.
- Kabağağaçlı CŞ. Arşipel. Bilgi Yayınevi, Halikarnas Balıkcısı/Bütün Eserler: 20, Ankara, 1995.
- Kabağağaçlı CŞ. Gençlik Denizlerinde. Bilgi Yayınevi, Halikarnas Balıkcısı/Bütün Eserleri: 12, Ankara, 2003.
- Meşe İ. Abbas Halim Paşa suikastı ve Mahmud Mazhar'ın hikayesi. (Erişim adresi: www.denizcilikdergisi.com)
- Rhodes History. (Erişim adresi: www.greka.com)
- Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı. Fenerler ve Sis İşaretleri, 5. Baskı. Seyir, Hirografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, İstanbul, 2020.
- Strabon. Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası Kitap XII-XIII-XIV. (Çev) Pekman A. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.
- Taşkın S. Luviya. Batı Anadolu ve Ege'nin İ.Ö. 2.binyıl Tarihi'ne Yeni Bir Bakış. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2016.
- Uslu M. Ege'yi Gör ve Yaşa. Mona Kitap, İstanbul, 2019.
- Wikipedia. Mısır Hidivliği. (Erişim adresi: www.tr.wikipedia.org)

Hangisini istersen

ona bırak kendini zamanlardan,
gündoğumu da günbatımı da
mavinin.

Ya akıp geçecek zaman

karinadan kayıp giden su damlaları gibi
ya da yavaş yavaş kazınacak akıllara
örse inip kalkan çekiç misali.

-F.N. Ayoğlu-